Ч. 64 (14.896). Львів, четвер 24. березня 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 222-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . . 30.00 „
Річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Перший дипльоматичний представник Польщі у Ковні.

Польський уряд повідомив через Таллін литовський уряд, що нині перейде офіційно польсько-литовський кордон радник польського міністерства закордонних справ Клопотовський. Для нього приготовано приміщення в ковенському готелі „Метрополь".

НЕ БУДЕ ДИМІСІЇ ЛИТОВСЬКОГО УРЯДУ.

З Ковна офіційно повідомляють, що відпустку премієра Тубеліса, який від 19. січня перебуває на лікуванні у Швайцарії, продовжили до 19. квітня. Його заступником є далі міністр комунікації Станіскавкас. Заступником Тубеліса на становищі міністра скарбу буде Ендресеонас. Таким чином упадають усі поголоски та сплетні про здогадну димісію литовського уряду.

ПРОТИПОЛЬСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В КОВНІ.

Мешканці Ковна, зокрема університетська й ґімназійна молодь, уладили патріотичну маніфестацію коло могили невідомого вояка, що перемінилась у протипольську демонстрацію. Поліція енерґійно виступила проти демонстрантів, арештуючи кільканацять осіб.

Обєднання німецької меншини в Чехословаччині.

НІМЕЦЬКИЙ „РІЛЬНИЧИЙ СОЮЗ" ПОКИ ДАЄ УРЯДОВУ КОАЛІЦІЮ.

Голова німецького „рільничого союзу" в Чехословаччині ствердив у комунікаті, що його партія **виступає з чехословацького урядового бльоку та прилучується до партії судетських німців (Генляйна).** Зусилля, щоби забезпечити права німецької меншини угодою з урядом, не повелися, урядова ухвала з 18. лютого 1937 р. не дала вислідів. Останні події вимагають обєднання всіх німецьких сил.

Представник „рільничого союзу" у празькому уряді мін. Шпіна подався до димісії.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ НЕ ДАСТЬ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ ҐАРАНТІЙ.

Вчора перед полуднем британський уряд радив дві години, м. ін. над становищем до аншлюсу, над питанням безпеки Чехословаччини та над положенням в Еспанії після національних перемог. Як твердить „Стар", більшість міністрів заявила, що **Анґлія не повинна зобовязуватися до ніякої активної помочі для Чехословаччини, якби на ту останню напали.**

Премієр Чемберлен відкреслить мабуть у найближчому експозе, що

Анґлія привязує велику вагу до домагань судетських німців; коли Чехословаччина їх полагодить, усуне можливість збройного конфлікту.

І Ліхтенштайнові загрожує аншлюс?

У Ліхтенштайні зростає націонал-соціялістична пропаґанда, щоби прилучити це невеличке князівство (положене між Швайцарією та Австрією, заселене німцями) до Німеччини.

Уряд Ліхтенштайну заявив, що буде боротися проти тих тенденцій усіми засобами.

ВІДБИРАЮТЬ ЗБРОЮ.

В Австрії появився розпорядок, що наказує зложити владі зброю до 25. ц. м. під загрозою суворих кар.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ПРОТИ МАСОВОГО НАПЛИВУ АВСТРІЙСЬКИХ ЕМІҐРАНТІВ.

У відповідь на інтерпеляцію в палаті громад мін. Гор заявив, що уряд не може приймати австрійських еміґрантів, які не мають з чого прожити; дотепер відіслано з британських пристаней кількадесятьох австрійських громадян.

Зате уряд може індивідуально розглянути прохання поодиноких австрійців, зокрема визначних мистців та учених.

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ АВСТРІЙСЬКОЇ АРМІЇ.

Німецька військова влада працює над реорґанізацією австрійської армії, яку радикально зреорґанізують. Степені старшин і підстаршин та однострої будуть введені на німецький взір.

В АВСТРІЇ БУДУЮТЬ АВТОСТРАДИ І ТЕЛЕҐРАФИ.

До Лінцу приїхав головний інспектор німецьких шляхів інж. Тодт. Він відбув конференцію з австрійськими інжинірами у справі будови автостради Зальцбурґ — Лінц — Відень; передбачено будову телеґрафічних каблів Відень — Пассав — Нірнберґ і телеґрафічну сполуку з Італією через Бренер.

Національні війська здобули Гуеску

ТА ПІШЛИ 20 КІЛЬОМЕТРІВ ВПЕРЕД.

Авас повідомляє: Національні війська почали рано велику офензиву в околиці Гуески. Після важких боїв заняли вони ворожі укріплення та посунулися на 10 км. на фронті широкому на 10 км. Несподіваним наступом здобули вони місто Гуеску, відкіля червоні відступили.

„Радіо Насіональ" подає, що під Гуескою національні війська пішли на 20 км. вперед на фронті широкому на 5 кільометрів.

Вони взяли 1000 полонених і велику добичу.

Національне командування повідомляє, що його війська заняли села Лієрта, Араскуес, ля Сієрра де Ґраталь, ля Мезатас де Корона, гори Кватро Квартос, Мескарієльос, Льомас де Сан Хуан, Вандекабріто, Ливандуеска, Торрелієрта, Каза Мансіяль, Ляфуентес, Карранеля, Лязардета.

БАРСЕЛЬОНА ПОТВЕРДЖУЄ.

Комунікат барсельонського міністерства оборони стверджує, що на відтинку Гуески національні війська при підтримці літаків та артилерії виконали кілька наступів, заняли Лієрту і змусили червоних покинути околицю Альмудавару.

МАДЯРСЬКИЙ ДИПЛЬОМАТИЧНИЙ ПРЕДСТАВНИК У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕСПАНІЇ.

До Бурґосу приїхав шарже д'афер Мадярщини.

„250.000 поляків має право до автономії..."

Львів, 23. березня 1938.

„Ілюстровани Курієр Цодзенни", ч. 69. з 10. ц. м. приніс вістку, що у Чехословаччині, на теренах, на яких ствердять кваліфіковану меншість польського населення, будуть двомовні, себто чесько-польські написи на залізничих двірцях, та всіх державних і громадських установах, будуть двомовні почтові бляниети і тд. Очевидно, що для „ІКЦ" цього мало, бо — на його думку — поляки в Чехословаччині мусять домагатись далеко більших прав. Ясно, що славетній „ІКЦ" не є орґаном дуже міродатним, коли річ іде про поважну політику (з того не виходить, щоб треба було його легковажити: навпаки, ми знаємо найкраще, що впливи того орґану величезні, і будуть величезні так довго, як довго найбільший голос матиме у політ. практиці польська вулиця, для якої політичний критерій не іствує). Але ось учора почули ми у цій самій справі заяву з найбільш компетентних уст та у далеко більш сконкретизованій формі: міністр закордонних справ Польщі, п. Бек, в інтервю, що його дав редакторові „Дейлі Мейль" Вардові Прайсові, який в минулому тижні у звязку з польсько-литовським конфліктом перебував у Варшаві, заявив буквально (цитуємо за „Ґазетою Польською", ч. 81 з 23. ц. м.):

„...250.000 поляків, що живуть під чеською владою, творять суцільну і зльокалізовану людність у тешинській окрузі та мають однаково добрі права дістати таку місцеву автономію, якої домагаються судетські німці..."

Морока з тією статистикою! Але всетаки для наших скромних цілей може досить будеґих джерел і даних, що їх маємо під рукою.

Ось книжечка, видана авторитетним видавництвом — Інститутом для досліду національних справ у Варшаві, — пок. Леона Васілевського „Національний склад европейських держав". Хоч книжка вийшла розмірно недавно, бо в 1933 році, проте її дані, оперті головно на статистиці з 1920-ох рр., вже старі, бо вже після того в усіх дотичних державах відбулись переписи населення. Добра сторінка тієї книжки та, що зібрані там і поруч себе зіставлені дані національної статистики ріжних европейських держав: отже не вважаючи на цифри із попереднього перепису — можна знаменито застосувати порівняльну методу. Кого з ким порівнювати? Польське населення в Чехословаччині, яке має право на льокальну автономію, та українське населення у Польщі, яке...

Отож не вдаючись у небезпечну дискусію про політичні права, пригадаємо, що згідно з переписом населення у Чехословаччині з 15 лютого 1921. р. (пізніше відбувся черговий перепис 1. грудня 1930) поляків було у Чехословаччині 110.138 (0.8 прц.), українців — 477.430 (3.5 прц.). Великий лексикон Маєра з 1930 року, покликуючись на той сам перепис, подає число поляків у ЧСР тільки на 75.853, але згори погоджуємось, що та цифра не відповідає дійсности: хто як хто, але ми, українці, знаємо

найкраще, які то дива діються зі статистичними цифрами.

Бо ось у тому самому 1921. році (30. вересня) перепис населення у Польщі виказав українців 3,898.431 (14.4 прц.) і сам автор згаданої польської книжки вважав за відповідне зазначити: „Не підлягає сумніву, що число українців, подане у переписі, є занизьке, але знову твердження українських політиків і публіцистів, немов число українців у Польщі доходить до 5,7 і навіть 8 мільонів, не є на нічому оперте“. Ту свою тезу пок. Леон Васілевський розвинув у широкій окремій статті „Правдиве число українців у Польщі“ у числі 3-му журналу згаданого Інституту національних дослідів „Справи народовосьцьове“ за травень-червень 1927 р. У висновку автор дійшов до числа 4,552.035 українців у Польщі на 1921 рік, до чого додавав ще „кількасот тисяч природного приросту за рр. 1922—26“. Зате д-р А. Крисінський у тому самому журналі ч. 6. за грудень 1928 окреслював число українців у Польщі на день 1. 1. 1928 на 4,865.000. Офіціяльна польська статистика, оперта на переписі населення з 9 грудня 1931 року ще складніша. Як відомо, та статистика признає поділ на 1) рідну мову і 2) віроісповідання. У першому переписному аркуші А була тільки одна рубрика рідної мови для українців: „єнзик українскі (рускі, русіньскі)“. В оголошених вислідах статистики на превелике диво фільольоґів появилися дві окремі категорії польських громадян: ті, що говорять мовою українською та ті, що говорять мовою цілком іншою — рускою. До категорії українців зараховано 3,222.000 осіб та до русинів — 1,219.600, чим страшенне зрадили наші москвофіли, які відразу ввесь отой міліон двісті тисяч людей заанектували для себе, даючи з черги своїм протекторам надію, що можнаб оту цифру використати для політичних комбінацій. Що-правда, у віроісповідній статистиці з грудня 1931 находимо вже цифри цілком інші: греко-католиків — 3,336.200 і православних — 3.762.500. Від православних радимо відняти 138.700 росіян та половину з числа 989.900 (білорусини, які є католиками та православними) і тоді зсумувати. У висліді дістанемо цифру 5,466.050. Очевидно, що польські діячі і публіцисти ані на мить не допускають, що така цифра дискредитує попередню цифру 4,441.600 українців плюс русинів: їх висновок такий, що ріжниця — це видно поляки греко-католики й поляки православні! Зрештою, самі українські джерела теж не подають числа українців у Польщі на „8 міліонів“, тільки: 6,103.000 згідно зі статистикою в „Українській Загальній Енциклопедії (III. том, стор. 422) або 6,042.000 — у III. Українському Статистичному Річнику за за 1935 рік.

Але пощо сваритись за тисячі, ба навіть сотні тисяч чи хочби міліон! Адже ми не квестіонуємо цифри 250.000 поляків у Чехословаччині, що їх подає п. Бек. Що більше: не квестіонуємо їх прав домагатися такої місцевої автономії, якої домагаються тамошні німці: дай їм Боже здобути собі в Чехословаччині якнайбільші права! Але що в такому разі мають казати: ті 3,222.000 офіціяльно признані українці в Польщі й оті 1,219.600 офіціяльних русинів?! Хай навіть буде нас у Польщі не поверх 6 міліонів, але „тільки“ 4 і пів міліона: то чи ми маємо право домагатися автономії чи ні?!

Тимчасом дійсність у Польщі така, що про автономію українців взагалі й говорити не можна, як про якусь єресь. Автономія — це в опінії польських і політичних кол і польської вулиці неначе синонім відосередкових тенденцій, а від такої дефініції до дефініції „протидержавного сепаратизму“, „замаху на державну цілість“, „розбивання єдности держави“ — вже один крок. Закон про воєвідську автономію з 1922 р. перейшов до архіву, про який ніхто й не згадує. Нинішня система повної уніфікації та централізації вважається якимось табу. Дійшло чейже до того, що навіть серед тих кільканацяти точок „мінімальної програми“, про які казалося на весну 1935 року, як про угольний камінь „нормалізації“, не було і згадки про автономію.

Цілком ясно: як можна казати про автономію, коли з отих багато-багато скромніших і мізерніших вимог нічого у практиці не вийшло! „ІКЦ“ легковажно висловлюється про двомовні чесько-польські написи у краю, в якому є коло 200.000 поляків. Що сказав би той сам „ІКЦ“, колиб у Східній Галичині і Волині впровадили двомовні польсько-українські написи? Гадаємо, що організував би вуличні демонстрації проти „української небезпеки“. І про двомовні написи на залізничих двірцях годі мріяти тоді, коли громадянин стрічається з відмовою дістати залізничий білет, якщо при залізничій касі попросить — українською мовою.

А проте з цього не виходить, що справа автономії для українців у Польщі „не істнує“. Вона так само істнує, як ті українці, що їх не хоче брати під увагу офіціяльна статистика, — вона так само істнує, як істнує факт неполадnаних польсько-українських відносин, факт загострення тих відносин в останніх двох роках та останніх місяцях знову до надзвичайної сили. А тому, що ніякої справи не можна поладнати, коли в розмовах на цю тему нема відповідної ясности, ставимо справу явно і славно, так як вона на ділі є: успішна полагода польсько-українського конфлікту в межах Польщі може прийти тільки на плятформі автономії. Кожна інша спроба тільки цю справу заплутує. Очевидно, поправа може прийти і без автономії, навіть поправа значна, бо й сама формула „автономія“ не розвязує проблеми: треба ще знати, який її зміст. А проте справжня, тривка і всестороння злагода національно-політичних відносин у Польщі залежить від признання автономії тим землям, на яких живуть міліони українців. **ік.**

Малий уряд перед великими завданнями

Урядова провізорія. — Німецька єдність, Міттельевропа і Закарпаття.

(Від нашого кореспондента).

Париж, 18. III. 1938.

Франція вичікувала великого національного уряду зложеного з людей нових, енергійних, талановитих. Таких людей французам не бракує, але вони працюють переважно поза парляментом. Франція дістала ще один кабінет Блюма. З нього предовсім невдоволений сам Блюм, як це він зазначив у своїй промові наданій через радіо. Зужитий, чи пак трохи перетомлений режім дав те, що міг.

Блюм відомий журналіст і письменник хоче мабуть доказати, що коли нема інших кандидатів між соціялістами, то він може бути і добрим міністром скарбу. Спінас, теж соціяліст, ученик і приятель недавно вбитого у Парижі російського „економіста“ Навашіна, перебрав портфель буджету. Ввійшли ще міністеріяльні ветерани як Саро (радикал, кількократний міністр, і премієр у хвилині, як Гітлер займав Надренію), Стеґ та інші досвідчені діячі. До міністерства закордонних справ вернувся всіма забутий мін. Поль Бонкур, урядовець Ліги Націй, ідеольог збірної забезпеки і... колишній співавтор „Пакту чотирьох“.

Інші міністри з першого, другого і третього кабінету „нар. фронту“ поміняли тільки між собою теки, як велить традиція Третьої Республіки. Шотан, Боне, Маршандо відійшли з уряду в надії на скорий поворот до кабінету національного обєднання (унії), який начеб-то дозріває. Димісія Дельбоса є паралельним явищем до димісії Ідена в Льондоні, якого престіж в Англії по брутальнім вишкосі мав сильно зрости. Даляділє, муж довіря генерального штабу, не випускає зі своїх рук теки національної оборони.

З комуністами не хотіли співпрацювати не тільки члени центра і правиці, але показується, що не хотіли їх тепер теж соціялісти і радикали, бо Блюм комуністів до свого II. уряду не взяв. Тільки Блюмові (що дуже гостро виступав проти недавньої різні в СССР на сторінках соціялістичного щоденника) тепер легко сказати комуністам: „Бачите, це центрові партії вас не хотіли, а не ми соціялісти!“

Радикали викрутилися таким самим способом. Парляментарні вельможі мають свої правильники гри.

* * *

Цей справді дуже слабий французький уряд і мабуть не довго стоїть перед дуже тяжкою закордонною проблемою, що є наслідком політичних помилок цілих французьких поколінь. Французька Революція та Імперія зруйнували найкращий дипльоматичний твір королівської Франції: европейський статут Вестфальського миру. Німеччину поділив був той давній дипльоматичний договір на 2000 самостійних частин: князівств, республік, єпископств, марграфств. Соборницькі національні гасла французької революції, революційні, пізніше імперіяльні декрети Наполеона I. щодо адміністраційної злуки роздрібленої німецької території, — політика національної єдности Італії Наполеона III.; вже за наших часів радість французьких республиканців з упадку тих Габсбургів, тих усіх малих німецьких династій, які тратили свої престоли разом із Вільгельмом II. і тим самим уніфікували Німеччину, розбір Австро-Угорщини все це включно до факту, що Франція недопустила пять років тому Габсбургів і малій Австрії, довело до IV-ої Німеччини, бо так мабуть називатимуть зєдинений Берлін і Відень в одній державі.

Тепер черга, так бодай кажуть, на Чехословаччину, і француз може тепер надіятися дістати мобілізаційну картку кожного дня. Такий тут настрій.

*

Нмецька „Міттельевропа“, що твориться може мати дуже важні наслідки і для нас українців. Якщо черговий німецький грім ударить на Чехословаччину, то наше Закарпаття легко опиниться під мадярською владою. Дальша нерішучість Франції та Англії в подіях Середущої Европи означатиме перехід тієї землі до Мадярщини. Ми дуже пильно читали вступні статті (і. к.) в „Ділі“, що поручували актуальні питання Закарпаття. Закарпаття — дозволимо собі докинути — є покищо одною, краще сказати єдиною точкою зустрічі, де українці і французи можуть мати одну і ту саму думку. Для нас тепер дуже важна проблема, куди йтиме далі цей німецький „дранг“ великої Німеччини: на схід Европи чи на африканські кольонії. Для нас, українців, є теж дуже цікавий вигляд останніх австрійських подій в цілому світі. Найважніша річ: не перебільшуймо сили одних і не зменшуймо непотрібно сили інших, бо ми вже раз жахливо перерахувалися у 1914-ім році.

Юрій Студинський.

—o—

ЄПИСКОП ЛЯТИШЕВСЬКИЙ У ПАПИ.

Папа приняв на приватній авдієнції станиславівського єпископа-помічника Івана Лятишевського.

2 200.000 дол. відшкодування за „Панай“

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ

Американський амбасадор у Токіо вручив японському урядові ноту з домаганням відшкодування у висоті 2,200.000 долярів за затоплену канонірку „Панай“.

Крім того Америка зажадала відшкодування за 3 затоплені судна — [illegible] 1,945.000 долярів за знищене американське майно та 268.000 долярів для родин убитих американських громадян. З інших джерел подають, що родини трьох американців убитих на „Панай“ мають дістати разом міліон [illegible]

—o—

ДУНАЙСЬКА ФЛЬОТА ПЕРЕХОДИТЬ ПІД КОМАНДУ НІМЕЦЬКОЇ МАРИНАРКИ

Канцлер Гітлер доручив головному командові воєнної маринарки перебрати стаціоновані на Дунаю стежні кораблі австрійської армії і створити з них дунайську фльотилю у рямках німецької воєнної маринарки. Сьогодні перейшли ці кораблі під прикази [illegible] ічно-морського домаґування.

По широкому світі.

Панарабський комітет візвав палестинських арабів бойкотувати британську королівську комісію, що цього року виїде до Палестини.

Норвегія погодилася скасувати консулят у Ленінграді.

Б. американський президент Гувер був на півгодинній авдієнції у британського короля.

Швайцарський суд у Ціріху засудив кількох комуністичних верховодів, що висилали добровольців до червоної Еспанії.

Німецький маршал Ґерінґ приїде до Австрії, щоби виголосити аґітаційні промови перед плебісцитом.

У Палестині недалеко ливанського кордону дійшло до сутички між 50-ма арабами і 80-ма жидами; втрати по обох боках

Туреччина купила в Анґлії 10 найновіших бомбових літаків.

3.000 німецьких робітників причалило на прогульковому кораблі „Дер Дойче" до Триполісу, де їх повитали представники місцевої влади та орґанізацій.

Румунський уряд дозволив вивезти до Польщі 150 ваґонів кукурудзи.

Фінська військова влада хоче уставити вдовж кордону СССР скорострільні протилетунські гармати, бо над Фінляндією дальше появляються якісь таємничі літаки — мабуть совітські.

Мадярська і німецька кіннота стрінулась на кордоні та повиталася.

Анґльо-італійські переговори розвиваються добре; тепер вони торкнуться найважнішої справи — еспанської.

Мексиканські робітники увязнили вищих урядовців американських та анґлійських нафтових товариств, що їх уряд сконфіскував.

Румунський уряд заборонив ритуальний зарiз.

Напад на українські редакції.

КОМУНІКАТ РАДИ ТОПІЖ.

Стався шкідливий і прикрий факт. Гурт незнаних людей вдерся до редакцій наших щоденників, посуваючись у двох випадках аж до фізичного нападу на редакторів.

Українські журналісти, що серед невимовно тяжких обставин стоять у першій лінії національних позицій, не сміють бути наражені на терор якоїнебудь ґрупи власного громадянства — тимбільше, коли не знати, який суспільний чинник відповідає за цю ґрупу. Такі виступи розкладають зорґанізоване життя нації та ослаблюють її відпорну силу.

Рада ТОПІЖ на свому засіданні 23-го березня 1938-го р. однодушно рішила дати вислів найглибшому обуренню з приводу цього недопускального нападу і якнайрішучіше напятнувати такого роду методи суспільної боротьби.

РАДА Т-ВА ПИСЬМЕННИКІВ І ЖУРНАЛІСТІВ ІМ. І. ФРАНКА:

Роман Купчинський, Д-р Матвій Стахів, Д-р Мирон Коновалець, Іван Кедрин-Рудницький, Василь Софронів-Левицький, Д-р Евген Ю. Пеленський, Іван Дурбак.

З польської преси.

Польський націоналізм та чужі аґентури.

Редактор „Бюлетину Польсько-Українського", В. Бончковський умістив в останньому числі цього тижневика цікаву статтю п. н. „Благовидный предлог".

„Чи знаєте, Панство, цей досконалий російський вислів? На польську мову можна його перекласти тільки довгим, незграбним зворотом: притока, що її обосновується якоюсь ідейною метою. Але є в мові народу, що видав з себе й консервує явище большевизму, ще один зворот, який дає скорот вислову „благовидный предлог". Він звучить: „под всякую подлость можна надвести идеологію" — всяке лайдацтво можна умотивувати якоюсь ідеєю. Той, що знає російську літературу, хочаб з „Преступленієм і наказаніем" Достоєвського на чолі, зрозуміє який специфічно московський зміст міститься у цих коротких і ядерних висловах, як величаво відслонюють вони російські методи, такі самі в часах Івана Лютого, Петра І., як і в.(иконуючого) о.(бовязки) царя Сталіна, які казали ГПУ за часів Івана Лютого (т. зв. оприччині) вбити митрополита Филипа і самому малощо не статися знаряддям секти „жидовствующих", що опановувала царський двір, які безбожному Петрові І. наказали почати боротьбу з церквою та підпорядкувати її світській владі, що стало підвалиною для влекшення боротьби большевиків з релігією.

МИКОЛА ФЕДЮК.

Основи малювання й оцінки іконостасу.

Іконостас — розмірами дуже велика площа, вся вкрита різьбою й іконами (звідси й назва). На жодній зі стін у церкві очі вірних так довго й так часто не спиняються, як на іконостасі, чи то йдучи на відправу, чи підчас богослужби. Він приковує зразу увагу кожного, хто вступить до церкви, багатством своїх мерехтливих світлом різьблених орнаментів, кількістю ікон, ліній форм і барв.

Тимто іконостас у програмі мистецького вивінування церкви — найважніша точка для різьбаря, а може ще більше для маляря.

Обрядовий, закріплений століттями й традицією характер, символіка, вигляд, конструктивні й декоративні елементи іконостасу звязані органічно вже з самим поняттям української церкви. Встановлені, всім відомі форми цієї предвівтарної багатої стіни, стали згодом в розумінні загалу її необхідною складовою частиною.

І навіть там, де часом архітектурні огляди (як напр. у св. Юра, Волоській церкві, св. Миколая) цієї стіни не допускали, знаходився все якийсь вихід, компроміс: ставлено приземний варіянт, розміщуючи решту образів по стінах обік цієї найнижчої кондиґнації іконостасу. В архикатедральнім соборі св. Юра з архітектурних оглядів велику частину образів розміщено проти вірних по стінах у вівтарній частині храму, манифестуючи бодай таким робом ріжницю церкви від західного костела.

Ці факти показують, як традиція та закорінений звичай тільки під натиском обставин неохоче відступали від свого.

В первісному свому заснівку іконостас — твір східно-обрядовий, візантійський і як усе звязане з цим поняттям продумане і пристосоване доцільно до релігійно-обрядових функцій у своїх взаємних цілости і поодиноких частин. Довільно зміняти чи переставляти частини це значило нарушувати ввесь механізм обрядової дії. Розклад частин мав за собою повагу століть і зусиль найвизначніших голов Східньої Церкви. Звідси і консерватизм, який давав привід до докорів, щодо форми і змісту проти „закостенілого візантинізму", який зі свого становища всяку новину вважав не тільки за ересь, але й світську та варварську затію.

Поміж ріжницями візантійсько-східнього і західнього світорозуміння вражає на Сході і в Візантії, нахил до типовости і послідовно недовірливе та вороже відношення до всяких особистих відхилів і примхуватих змін. Консервативна норма по суті прикметна для всякого релігійного мистецтва, все і всюди вона злучена з церковною мистецькою творчістю. Толеранційне становище Заходу проявилося у цілій низці стилів, яким Церква давала свою апробату — без категоричних обмежень і заборон.

Іконостас, як складова частина церкви, намічений вже в поземному плані середини і канонічно докладно означений у всіх своїх формах щодо архітектури, різьби та малярства. Різьба, як і малярство найстарших іконостасів були імовірно архаїчно-візантійського типу, зближені до мініятур і стінопису відповідних століть цілого греко-славянського, православного світу. Далі відомий факт, що на Україні далеко від осередка, де повстав візантійський стиль — після княжої доби, а ще більше після упадку Царгороду всупереч канонам — життя пішло своїми шляхами. Первісна основа, піддаючи століттями стороннім впливам европейських стилів, виявляє наглядні вагання: то у сторону тих стилів, то знов обік цих вагань замітні в поодиноких памятниках своєрідні відхили, як вислів місцевих творчих елементів. І коли проф. Шмідт добачує ріжниці вже в київських мозаїках Святої Софії і Михайлівського собору, зачислюючи перші до візантійсько-грецьких, а другі вважає за місцеву українську творчість, то що й говорити про галицько-українську іконографію?

Вже ренесанс у початках XVI. в. витиснув був свій вплив на архітектурі (Волоська церква), різьбі, малярстві та орнаментиці. Ще сильніше вдарив по традиції барок і рококо у двох дальших століттях. „Барок знищив наше давнє мистецтво" — сказав Митрополит Шептицький у свому інавґураційному викладі при відкриттю Нац. Музею. Він знищив традицію, і місцеві своєрідні паростки мистецтва, які могли дать цікаві вислідки, а які дедалі до нас проявлялися щораз скромніше по церковцях сіл, положених найдальше від міст і широких шляхів. Вкінці зводиться й ікона, уступаючи місце образові мальованому олійною фарбою. Цей зворот ішов від центрів-міст і переходив з міст на села.

„Ці самі методи підступної боротьби, убивання зза вугла, попихання одних ворогів на других, знаменитого використовування істнуючих антагонізмів, бачимо й сьогодні, не тільки через досвід останньої взаємної совітської різні, але й у явищах більш закритих та більш завуальованих. Нагадаймо собі тільки кілька прикладів. В 13 днів після травневої революції вбивають Симона Петлюру під притокою помсти за „жидівські погроми“ на Україні в 1918—1920. р. „Местником“ є тайний агент ГПУ, жид Шварцбарт. „Помста“ чудово зійшлася в часі з остаточною поразкою червоних в Італії і наростанням японської офензиви на Далекому Сході. Переворот у Польщі і факт, що до влади дійшов творець київського походу, сполошили борців за світову революцію, смерть Петлюри, невдалі атентати на Мусолінія, скріплення комуністичної акції в Японії, мали врятувати кровавий рай диктатури пролетаріяту перед небезпекою одночасного нападу зі сходу і заходу.

„Так само сталося зі смертю особистого ворога Сталіна — бувшого міністра Рамішвілі, вбитого в 1930-ому році, причому вбив його, аякже, партійний „опозиціонер“. Рамішвілі був одним із найгарячіших грузинських патріотів і пропагаторів спільного виступу поневолених народів СССР проти Росії, з Польщею та іншими, що їм загрожує російський імперіялізм.

„Всюди і завжди „благовидный предлог“, завжди і всюди „ідеольогія“ що закриває скритовбивства офіціяльно признаних „бандитів, шпіонів, провокаторів, вбивників“, що носять прізвища Ягоди, Крестінського, Бухаріна, Тугачевського та інших совітських достойників, яким на імя большевицький легіон“.

В дальшій частині статті автор виказує, що сьогодні так само як в 1920-му році, тобто в часі польсько-большевицької війни, і потім після травневого перевороту в 1926. році, большевицька агентура „урухомлює свої найбільш скриті комірки, найбільш завуальовані контакти найбільш віддалених ідейно приятелів“. Ця большевицька агентура звернула тепер головну свою увагу на терен східних окраїн Польщі. І тут теж знайдеться „благовидный предлог“, яким большевики можуть приєднати собі деякі польські кола, використовуючи їх до боротьби з українським життям. Таким „благовидным предлогом“ може бути й магічний вислів про „стан посядання“,

„якби того „стану посядання“ не можна було творити без фільосовітської у політичних наслідках боротьби з українським життям, якби ідеї життя-боротьби не можна було інтерпретувати інакше, як тільки у протименшинному розумінні, інакше, як тільки співпрацею в реалізації основного гасла ОУН: витворити якнайбільшу пропасть між польським та українським громадянством“.

Ред. Бончковський має на увазі цей „стан посядання“, яким польські політичні партії та організації, що мають себе за націоналістичні, послуговуються у боротьбі з українством.

„В цьому всьому, що ми сказали, одне може на перший погляд видатися неймовірним: яким чином явище, яке виступає під прапором польського націоналізму, що опановує польське життя, може вплинути відємно на польський інтерес і стати малощо не знаряддям чужої агентури?

„На початку мале виясення. Говоримо не про польський націоналізм як такий, в якого актуальність віримо і не сумніваємося, тим більше, що самі зараховуємося до польських націоналістів, які хочуть звязати протиросійські стосунки з конструктивним українським націоналізмом. Висловлюючи наш острах маємо на думці: а) псевдонаціоналістів, що пустими націоналістичними фразами хочуть замаскувати свою політичну дезорієнтацію і давню політику вести по давньому у давньому безуспішному напрямку щораз більшої анархізації окраїнних відносин, б) змогу використання польського націоналізму через чужі агентури.

„Це останнє твердження зовсім не фантастичне ані нереальне. Чи мало маємо прикладів такого використовування націоналізму навіть у великих і політично дуже культурних народів?

„Тому, реасумуючи наші думки, мусимо ствердити, що у всіх наших потягненнях на „кресах“ треба зберегти незвичайну обережність. Ця обережність повинна звсовувати собі факт, що нема такого „закону“, що замикав би агентурі доступ та змогу використовувати „народовонаціоналістичні“ групи, що діють в імя найбільших святощів, але саме завдяки агентурі часами діють зле.

„Обережність і всесторонній дослід генези кожного потягнення, обережність, особливо супроти всього, що окраїни відносини еспанізує і з найбільш леґалістичню думаючої „галицької“ дільниці робить довоєнну Альбанію — повинна бути прикметою для кожного кроку відповідально думаючого громадянина і державного мужа, що займаються окраїнними справами“.

Що писало „Діло“ 50 років тому.

Ч. 57. Пятниця, 23 (11) березня 1888.

СВОЄРІДНИЙ УТРАКВІЗМ.

„Діло“ друкує на першому місці цього числа запит до ц. к. краєвої шкільної ради, чому в жіночій учительській семинарії у Львові, яка згідно з розпорядком міністерства має бути утраквістична, усі предмети викладають по польськи. Міністр освіти Ґавч видав розпорядок, що утраквістичних учительських семинаріях в Галичині число годин на науку української мови має бути рівне з числом годин призначених на польську мову. Тимчасом в жіночій учительській семинарії у Львові для польської мови призначили три години тижнево, а для української тільки дві години.

ПОЛІТИЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ.

...„До Відня надійшли з Петербурга незвичайно мирні вістки, з яких пробивається згода з Австрією. В Петербурзі дивуються, що австро-угорська преса використовує виступ деяких російських газет, що не мають ніякого значіння в Росії. Росія знає дуже добре звязок, що лучить Австрію з Німеччиною і тому хоче зберегти свободу ділання як доказ своєї мирної політики. В болгарській справі Росія далі поводитиметься помірковано і про дальшу висилку війська на австрійську границю нема й мови. Російська політика не загрожує австрійським інтересам.

...„Що князь Бісмарк верховодить і тепер в Німеччині найкращим доказом є рескрипт цісаря Фридриха III до країв Альзації і Льотаринґії. Зрештою кажуть, що кн. Бісмарк сам заявив, що останню частину свого життя хоче посвятити консолідації і скріпленню відносин в Німеччині, але якби його зачіпили він боронитиметься до останнього. Також кажуть, що кн. Бісмарк заявив, що вірить в те, що мир втримається та що Австрія непотрібно непокоїться зброєннями Росії; ці зброєння не спрямовані проти Австрії“.

НЕВДЯЧНІ СОЮЗНИКИ.

У Львові відбувся 22-го березня 1888 р. похорон львівського хасидського рабіна Орнштайна. У довшій новинці про цей похорон „Діло“ пише: „Покійний рабін мав велике поважання і довіря в міродайних колах галицької „ієрархії сполечної“, яка вже від кількох каденцій ніколи не забувала запрошувати його до свого центрального виборчого комітету, щоб разом з ними визначував послів „для братнєго народу руского“. Але на похороні не бачили ми нікого з цих кол, ані одного контуша, ані одної карабелі“.

Отже маємо в іконостасах значну розтяжність поодиноких стилів при візантійській схемі укладу. З іконостасних комплексів, що збереглися до наших часів ще найбільш чистим „візантійським“ типом можнаб уважати хіба львівсько-святопятницький, як найстарший з половини XVII в. і то не без застережень, не враховуючи навіть його ренесансової різьби. Іконостаси у стилі строго-візантійському, пробує щойно ввести нове українське мистецтво.

Коло XIX. в. кінчається в Европі доба великих стилів. Нова мистецька творчість, в тому й малярство, пішли розбіжними шляхами, досі не закріпившися в суцільну стилеву будівлю. Европа, як кажуть одні, стала безстилева, інші кажуть встилева. Повстало значне роздвоєння між творчістю світською і релігійним мистецтвом. (Вже сама їх назва й диференція це продукт нових часів — XIX. ст.). Релігійне мистецтво із своєї природи не могло приступати до своїх завдань так революційно, як мистецтво світське, тимто і залишилося позаду приглушене. Хоч час до часу появлялися спроби ожививи це релігійне мистецтво, то сягаючи до готики — або до примітивів, а при кінці мин. століття т. зв. бейронська школа (Beuronschule) воно зважується навіть на те, що у своєму змаганні до сакральности та ієратичности впроваджує єгипетські засоби. А проте все те залишається без успіху і відповідного відгомону на цілу величезну продукцію релігійних образів, яка зловіє, розроблюючи оклепані форми у щораз гірших виданнях. Барок давав болючих розмах, виразну характеристику, театральні, але широкі жести, богату орнаментику щодо мотивів. Нове релігійно-церковне малярство здебільша дає викривлені подоби святців із позавертаними очима, дереляні моделі, ретушовані, солодкаво-банальні міни.

(Далі буде).

За обєднання українських сил.

ОБЄДНАНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В РІВНОМУ СТАНЕ ДІМ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ҐІМНАЗІЇ.

Українська приватна гімназія в Рівному не має власного будинку, тому мусить тулитися в жидівських домиках. Шкільна влада вимагає, щоб ґімназію примістити у відповідному льокалі та й саме українське громадянство Рівного хотіло би дати ґімназії краще приміщення, щоб могла вона як слід працювати та розвиватися.

При допомозі соймику будували для цієї ґімназії величавий будинок. Але тепер соймик призначив цей будинок на приміщення повітового шпиталю, а як відшкодування для українського громадянства готов дати від себе на будову нового ґімназійного будинку до сто тисяч золотих. До того-ж православна церковна влада має передати Т-ву „Українська Школа“ в Рівному площу під будову шкільних будинків на тому місці, де стояв старий собор. Маючи це на увазі, Батьківський Комітет при українській приватній ґімназії започаткував акцію у справі будови будинку для ґімназії.

Цією справою зацікавилися ширші кола рівенського українського громадянства. Виринули ріжні проекти. Між іншими і проект будови великого Народнього Дому, в якому малиб приміщення всі українські установи, в першу чергу ґімназія та приватна українська народня школа ім. Гетьмана Мазепи.

Акцію будови будинку для ґімназії або Народнього Дому горячо підтримав Окружний Народній Комітет УНДО в Рівному. На ширших сходинах членів, що відбулися в неділю 13-го березня ц. р., зібрані заявили свою готовість якнайактивніше підтримувати матеріяльно й морально акцію будови в першу чергу будинку для приміщення ґімназії і дальше для приміщення народньої школи ім. Гетьмана Івана Мазепи.

Розуміється, що така велика будова, яка коштуватиме громадянство поверх стопятьдесять тисяч золотих, вимагає підтримки цілого українського громадянства Рівного. Треба — такий був погляд згаданих ширших сходин, — щоб до комітету будови увійшли представники всіх суспільно-громадських та політичних организацій як теж дехто з визначних громадян, що до них загал українського громадянства може мати повне довіря. Тільки такий загальногромадський комітет, щодо якого ніяка установа чи організація ані ніхто з громадян не матиме ніякого застереження, матиме змогу перевести успішно і збірку на фонд будови дому і вивязатися з головного завдання, тобто дати українській гімназії в Рівному відповідне приміщення.

З природи і життя.

Мадаґаскар — Рівієра Африки.

На схід від полудневої Африки лежить великий острів Мадаґаскар, відділений від африканського суходолу мозамбітським проливом. Цей острів став тепер дуже популярний з тієї причини, що деякі міжнародні чинники пропонують там створити жидівську кольонію для еміґрантів жидів із держав, де їх забагато або за тяжко жити. Недавно в англійській пресі появився цікавий опис цього екзотичного краю, пера А. Ріпльона, урядовця французької кольоніяльної адміністрації в Індокитаю, на Мадаґаскарі і Таїті. Головно цікаві порівняння цього подорожника з деякими азійськими краями.

Положення і люлність острову.

Коли глянути на лапу Африки, видно як близько неї лежить Мадаґаскар. Одначе, як подають подорожники, ця країна робить зовсім враження Азії. Вона звязана з Азією і подібною поверхнею, звіринним світом і населенням. Найбільш подібний Мадагаскар до великих азійських островів Індійського Океану Яви і Суматри.

Населення Мадагаскару переважно азійського походження. Мова мадагаскарців, що у деяких околицях острову дуже ріжниться, дуже подібна до маляйської мови мешканців Яви і Суматри. Одначе мадаґаскарці не є чисто маляйським племенем, бо серед них є чимало чужих расових домішок. Нпр. серед мешканців побережжя виступають також домішки муринської раси (неґроїдальні), як ось кучеряве волосся та ін. Ці домішки походять від муринів-невільників Макуа, спроваджених недавно ще з Мозамбіку, країни, що лежить на африканському березі напроти Мадаґаскару (належить до Португалії).

В деяких околицях можна зустрінути навіть впливи індійські та камбоджанські, одначе переважна частина мешканців належить до маляйської раси і має такий самий смагло-золотистий колір шкіри, як їхні расові побратимці з маляйського півострову та островів Тихого та Індійського Океану.

Французи Африки.

Як кажуть знавці, Мадаґаскар завдячує свою теперішню культуру і европеїзацію християнству. З усіх кольоній, що їх здобула Франція від р. 1870, цей острів найскоріше піддався французьким впливам. Підчас світової війни мадаґаскарці хоробро воювали руч-об-руч із французами. Зате зажадали вони від французів признання їм таких самих прав. Ці права дістала лише вища верства тубильців. Їх зрівнано у правах із громадянами европейського походження, що витворило серед тубильчої людности нову суспільну верству, злучену тісно з Францією і задоволену своїми правами.

За здоровля країни.

Ще одну прикмету має Мадаґаскар, доволі рідку в кольоніях. Це широко розбудована санітарна опіка над тубильчим населенням. Мадаґаскар був першою французькою кольонією, де зорганізовано незвичайно дбайливу санітарну опіку над людністю. Там істнує зразкова медична школа, з якої виходять лікарі-тубильці незвичайно сумлінно підготовлені до опіки над здоровлям співгромадян. Багато з них тубильчих лікарів доповнює свої студії у медичних факультетах Франції. На Мадаґаскарі збудовано клініки для боротьби з малярією, сифілісом, сухотами та чумою. Дуже високо стоїть тут опіка над дітьми. Головно заслужені тут т-ва „Крапля молока для дітей" і „Червоний Хрест" у Тананарифі, столиці Мадаґаскару.

Школи і дороги.

Зпоміж 700.000 дітей у шкільному віці 120.000 ходить до шкіл, в яких учить 2700 учителів. Під цим оглядом Мадаґаскар стоїть найвище від усіх французьких кольоній. На острові біжить також залізниця, що лучить пристань Таматава зі столицею острову Тананарифою. Вона довга на 370 км. і підноситься на височину 1508 м. над рівень моря. Лінія має бічне відгалуження, довге на 166 км., що провадить до багатих рівнин над озером Аляотра. М. Антсірабе, має гарячі лікувальні джерела, через що його називають малагаскарським Віші, получене бічницею зі столицею. Мадаґаскар має тепер 14 тис. км. доріг і 6.700 самоходів. На острові є кілька пристаней, а до пристані в Таматава можуть причалювати навіть найбільші кораблі.

Край, що не знає кризи.

Мадаґаскар належить до тих нечисленних країв, яких не навістила теперішня світова кріза. Він завдячує це головно тому, що продукти вивозу не то що не підупали через крізу, але ще виграли на вартости, як нпр. цукор, ванілія, ґрафіт. Мадаґаскар постачає Франції каву, а його продукція ванілії займає третє місце у світовій продукції цього сирівця. Подібно зростає все продукція гвоздика та інших коренів.

Клімат.

Мадаґаскар є такий великий як Франція, Бельгія і Голяндія докупи. Острів має дуже приємний клімат, подібний до клімату французької чи італійської Рівієри. Подорожники кажуть, що життя тут лекше ніж у старій Европі, тому не диво, що білі европейці починають тут поволі осідати побіч добродушних тубильців, що зрештою дуже люблять европейців і стараються їх наслідувати. Деякі французькі родини, що прибули туди з Франції чи з поблизького острову Реініон мешкають там уже у третім поколінню.

Два дари Сонця.

Світло і тепло це найцінніший дар Сонця для нашої Землі. Оба ці чинники має Земля, правда, з інших джерел, але якби не Сонце, вони не вистачилиб для вдержання життя на Землі у такій формі, як воно нині виглядає. Ці інші джерела енергії (власне тепло Землі і промінна енерґія звізд) не мають майже жадного впливу на життя на поверхні нашої планети.

Сонце висилає на Землю свою енергію в такій скількости, що підчас одної мінути на 1 кв. цм. поверхні Землі припадає 3 кальорії тепла; на добу випадає 1000 кал. на 1 цм.².

Не вся промінна енерґія Сонця доходить на Землю. Наша атмосфера перепускає тільки 60 прц. тої енергії, а решта 40 прц. відбивається від стратосфери і йде кудись у всесвіт. З тих 60 прц. 20 прц. енергії проглинає сама атмосфера; це головно довгохвилясті промені, т. зв. позачервоні. Вони майже не доходять до нашої землі, що зрештою для нас є навіть пожиточне, бо на думку деяких учених вони шкідливі для живих організмів.

Сині промені майже всі заломлюються в повітрі і розпорошуються (т. зв. рефлексія). Цій рефлексії завдячуємо саме синяву неба, а також світло в тіні і в похмурі дні. Колиб не було того розпорошення синіх променів, ми не малиб світла ані в тіні, ані в похмурі дні, коли сонце закрите хмарами, хмари затримували би промені, що падають просто. Одначе тому, що хмар нема всюди, світляні промені дістаються крізь незакриті частини неба і заломившись дають нам світло, хоча на небі і не видно Сонця.

Таємниця тепла.

До самої Землі дістається лиш 40 прц. випромінюваної енергії Сонця і то лиш як світляні промені, — тепляних нема. Короткохвильні світляні промені вударившись із Землею, переміняються на довгохвилясті тепляні промені. Щойно вони нагрівають землю і з неї випромінюють угору, огріваючи найнижчі верстви повітря. Тому чим вище вгору, тим після кожних 100 м. температура повітря стає нижча на 0,5° Ц.

Кожух нашої Землі.

Справжнім кожухом нашої Землі є атмосфера, що відограє важну ролю, затримуючи тепло при нашій Землі. Якби вона не затримувала тепляних променів відбитих від Землі, то на Землі булоб дуже холодно і вона виглядалаб імовірно як закута в леди планета Венера.

Атмосфера нашої Землі є неначе межою, що не допускає до нашої Землі убийчих для життя сонячних тепляних (позачервоних) променів, а із Землі не випускає тепляних променів витворених на поверхні нашої планети із світляних. Цю працю нашої атмосфери можна порівняти зі шклом у теплярнях. Коротко-хвилясті промені світла переходять легко крізь шибки теплярні, вдаряють об землю інспектів, а після переміни у довгохвилясті тепляні промені не можуть вже утекти тою самою дорогою.

Голі лещетарі, червоне і біле сонце.

Ця здібність нашої атмосфери перепускати і затримувати, залежить від її грубости. Тому, що поверхня землі нерівна, грубість атмосфери неоднакова. Так нпр. у високих альпейських горах у славній альпейській столиці зимових спортів Давос можна їздити по снігу на лещетах у самім купелевім строю. Хоча температура снігу понижче 0° Ц., ніхто тут не перестуджується. Діється це тому, що у високих горах атмосфера значно тонша і тому через неї переходить багато більше світляних променів, що відбиваючись від поверхні землі перетворюються у відповідно більшу масу тепла, ніж на долах.

Ця сама грубість атмосфери є причиною, що наше сонце видається нам при сході і заході червоне, коли його промені біжуть через атмосферу скісно, через що вона стає для них груба. Колиж сонце стане у вершку неба вполудне, воно видається нам біле, тому, що атмосфера тоді є найтонша і через неї дістається до нас мішанина ріжних променів, що витворює у нас враження білої барви. **Б. Г—й.**

—o—

Хвороба зперед 400 літ.

В останніх часах у пресі появилися вістки про незадоволення робітників, що працюють в копальнях уранової руди в Йоахімсталю у Чехословаччині. З цієї руди, як відомо, видобувають цінний первень рад, котрого промені мають тепер велику лікувальну силу у новітній медицині. Причиною незадоволення серед робітників у цих копальнях було те, що вони почали масово западати на прояви т. зв. радової хвороби.

У звязку з тим чеські часописи подають, що це хвороба не нова. Її знали ще 400 літ тому, коли нікому не снилось про істнування раду. Тоді в околицях Йоахімсталю були копальні срібла, і тоді також серед робітників тих копалень панувала подібна хвороба.

Один з тодішніх лікарів Венцель Баер видав у 1523 р. брошурку, де описує прояви радової хвороби і подає спосіб її лікування. Одначе хоча Баер був одним з найсвітліших умів своєї доби і окрасою медичних факультетів північної Італії та найліпшим лікарем Карльсбаду, не міг зарадити розвоєві хвороби, бо ніхто не знав її причини, якою був таємний первень рад.

Другим лікарем, який займався таємними хворобами робітників цих копалень був маґістер Маґнус Гундт, що у спеціяльній брошурі виданій в 1529 р. описав прояви незвичайно подібної до чуми легенів, хвороби, що виступає серед цих робітників.

Коли з тих копалень срібла перестали добувати срібло, бо це перестало виплачуватись, зникла і таємна хвороба серед околичного населення.

Щойно відкриття раду і праці над добуванням уранової руди оживили Йоахімстальські копальні, а з нею появилася забута від століть хвороба.

Тепер робітники домагаються, щоб чеський уряд запровадив в копальнях всякі засоби обережности, що мають забезпечити життя і здоровля робітників. Має бути установлений скорочений час праці; також мають увести спеціяльні урядження та охоронні апарати, що зменшують шкідливий вплив радових еманацій на організм людини.

—o—

ЧИ ЗНАЄТЕ, ЩО...

...в Англії заложили спеціяльний інститут для лікування паркінсонізму. Паркінсонізм (хвороба Паркінсона) це нервова хвороба, що є найчастіше наслідком епідемічного запалення мізку. Вона проявляється тим, що кінчини і ціле тіло людини безупинно тремтять, через що людина стає нездібна до праці.

...Як подає американська лікарська преса, смертельність наслідком хворіб серця серед лікарів є вдвоє більша ніж у інших фахах (40 прц. — 23 прц.).

...головною причиною смерти серед населення Японії є сухоти (19:10 тис. мешк.). Потім йде червінка (7:10 тис.); також дуже є поширена трахома (т. зв. египетське запалення очей), на яку недужає 7 міл. японців.

Сторінка без політики.

Тайна океану.

ЖАХЛИВА СТАТИСТИКА.

Радіові апарати чуткі на найменше дрогання етеру. На всіх кораблях, що пливуть по океанах, у всіх рятункових стаціях, що розкинені вздовж побережжя — сидять немов скамянілі люди зі слухавками на вухах і чатують, чи не відкликнеться десь зі віддалі сухий, трагічний сигнал: три точки три риски, три точки: С. О. С!

Скільки таких сигналів намагається без успіху прорватися крізь рев бурі або безмежний мур морської тиші, скільки їх спливуло на холодні води океану, що їх ніхто й не почув?! Скільки то разів і залога й подорожні, закинені долею на безмежжі океану даремне кличуть „рятунку для душі". Цього ніхто й не счислить!

Найсумніші сторінки мореплавства говорять про кораблі, що гордо лопотіли вітрилами, коли покидали пристань, але вже ніколи до неї не вернулися. Сьогодні, завдяки радію, таких випадків куди менше, але всеж таки їх ще доволі велике число. Кожне обезпеченеве товариство може виказати довгу листу пропащих кораблів, що згинули без сліду.

Ще в 1932. р. занотовано 12 кораблів, що пропали без сліду. В 1930. р. пропало 16 кораблів, в 1927 р. щезло аж 32 кораблі. Ці числа це дрібниця в порівнанні з трагічною статистикою давніших часів. Нпр. в 1890 р. пропало 83 вітрильників і 7 пароплавів. А в книгах Гідрографічного Уряду у Вашінгтоні записано, що в роках між 1897 і 1901. запримітили аж 1.000 розбитих кораблів, що блукали по морях.

Такі розбитки густо-часто перетинають біг пароплава як кораблі-опирі, миготять зеленю, обліплені водорослинами й мушлями. Нераз плинуть вони під водою і є постійною небезпекою для пароплавів. Вони огорнені легендами і моряцькими забобонами — і не дивниця. Їх історії іноді такі жахливі й несамовиті, що своєю неймовірною дійсністю схожі на легенди.

Ось кілька таких легенд ми тут розкажемо:

Моряцькі історії оповідають про корабель „Блакитний Жакет", що переплив без залоги 15.000 км. На його чердаку вибухла біля Фалькляндських островів пожежа й залога покинула чердак і залишила пароплав на ласку морських хвиль. Два і пів року пізніше запримітили його останки біля західньої Австралії.

МОРЕ — ДЖЕНТЕЛЬМЕНОМ.

Було це 17. березня 1888 р., коли американський шкунер „Врайт" попав в осередок бурі. Вітрила пішли в шкамаття. Машт із тріскотом упав на чердак. Корабель пропав, бо бурхливі хвилі вбігли до його середини крізь отвори. Залогу врятували переїзджаючі кораблі, але кадовб ушкодженого корабля пропав у мряці й темряві. Ця катастрофа трапилася на висоті Бальтімору. Одинадцять тижнів пізніше німецький пароплав бачив його останки, що тиналися по морі. А десять місяців пізніше вони показалися коло берегів Шотляндії. „Врайт" виплинув з Америки із вантажем дерева, призначеним для Англії.

Інший американський корабель плив з вантажем із Америки також до Англії. Слабі людські сили не могли протиставитися силі морської бурі, яка кидала ним на всі боки. Врешті кинула його на саму середину могутнього Гольфштрому. Тоді працю слабосилих моряків виконав Гольфштром і пригнав корабель з ненарушеним вантажем до берегів Англії, наче б знав його місце призначення. Це одинокий випадок, що море показалося... джентельменом.

В 1910. р. знайшли на Атлянтійському океані ненарушений корабель „Мери Целесте". На чердаку цього знаменито виряджженого корабля не знайдено ні живої душі. Що трапилося на його чердаку? Чи якась пошесть? Шал? Злочин? — Цієї загадки ніхто не розвязав!

ТРУП — ПОЖИВОЮ.

Норвеська барка „Текля" блудила по морі із 17 людьми залоги тільки три тижні, тисячу миль на північний схід від Бермудів. Тільки 21 днів — але які страшні були ті дні! Барка плила з Мексику домів із вантажем дерева. Підчас найкращої погоди впала на неї коротка, нагальна буря. По кількох хвилинах барка була вже одною руїною. Вітрила подерті, рятункові чайки зірвані, збірники на воду знищені, харчеві запаси мокрі. Корабель був би напевно затопився, якби не мексиканське дерево, що затримало його на поверхні. Відданий на примху вітрів, морських струмів — розбиток поплив у сторону Азорів. Смерть день у день забирала багаті жнива серед залоги. Чотирнацятого дня залишилося тільки чотирьох моряків. Пятнацятого дня вони кидали жереб, хто з них має бути жертвою. Мясо і кров нещасного мали ще трохи піддержати надію в живучих на рятунок. Врешті 21. дня надплив корабель „Герман". Моряки були вже напів мертві. Вони навіть не піднесли свого змертвілого погляду, коли прибули моряки з „Германа" їх рятувати. Аж по кількох місяцях вони прийшли до себе й віднискали рівновагу. В Гамбурзі поставили їх перед суд під закидом убивства свого товариша. Суд їх увільнив, бо знавці заявили, що вони діяли під впливом шалу внаслідок голоду.

Малий англійський почтовий корабель „Кальдер" виплив у свою, не знати котру, щотижневу подорож із Гамбурга до Гуль. Шлях був „вїжджений" і зовсім певний та безпечний. Пільот, що випроваджував його з пристані, побажав капітанові „щасливої подорожі". Дорога тривала звичайно півтора дня і погода була прекрасна. Одначе до сьогодні ніхто не знає, що сталося з тим малим почтовим кораблем. Затонув — це певне, бо ніде не знайдено його останків, але — чому?

РОМАНТИЧНИЙ АРХИКНЯЗЬ

На короткому шляху Ля Плята — Вальпараїзо пропав корабель „Ст. Маргарета". Його капітаном був Іван Орт, б. австрійський архикнязь Іван Габсбург. Дня 11. липня 1890. р. той корабель виплив з Ля Плята з нещасним романтичним архикнязем. Від тієї хвилини пропав корабель і його залога. Імовірно, той корабель ще якийсь час блукався по морях, як пострах забобонних моряків. Бо довший час кружляли серед мешканців скелистих островів коло рога Гори несамовиті історії про опирний корабель-вітрильник.

Моряки оповідали, що ще на весну 1929 р. данський шкільний корабель „Кієбенгвен" стрінув на своїм шляху того опиря, що „гонив" його довший час.

Технічно добре виївнований 10.000 тоновий корабель „Варатаг" відбував у квітні 1908. р. подорож з Англії до Австралії. Мав він 10 тис. тон вантажу і 200 осіб залоги. Але він ніколи не доплив до своєї мети. Не найшли теж ніде його останків, що могли би дозволити на бодай деякі здогади щодо долі цього корабля.

ЛЮДИ, ЩО СКАКАЛИ В МОРЕ.

Трагедія корабля „Зелянд" вже давна, але також не вияснена. Вона трапилася в 1885. р. З пристані Амой виплив корабель, що віз на собі 600 китайців-робітників до Перу, до копалень срібла. Подорож мала тривати 120 днів. Харчів і води було досить на ті чотири місяці. Але морська тиша здержала біг корабля. Згодом вітер вернувся, але вже як буревій. Тяжко ушкоджений корабель ледви волікся і відбував поволі свою дорогу. Тих 120 днів продовжилося до 250. Люди виснажені внаслідок голоду із сил, попадали в пошесні хороби. Їх огорнув шал: вони скакали в море цілими гуртами. Коли по дорозі стрінули другий корабель, було вже на чердаку лиш 350 китайців.

Американський шкунер „Альма Кумінґ" був іграшкою морських хвиль цілих 598 днів. Він плив навантажений магонем із Порт Роваль до Бостону. Дня 6. лютого 1895. р. стрінула його одна із найжахливіших морських бур. Трісnув такелюнок, буря ушкодила кадовб, чердак покрила груба верства леду, важкі хвилі сполікували моряків із чердаку в море. Урятувалися тільки кілька осіб із залоги, залишаючи розбиток корабель на його власну долю. Процес відшкодування еже майже скінчився, коли запримітили зариси розбитого корабля коло Панами. По 598 днях, по 5.000 миле[illegible] блуканні притягнули сумного морського інваліда до пристані.

Тайна, що оповила вітрильник „Мальбург", який у 1890. р. виплив із вантажем мяса й вовни з Англії, до нині не вияснена. Останній раз бачили його коло рога Гори, відтак він пропав. Багато років пізніше капітан одного корабля повідомив, що на своїй дорозі зустрів [illegible] розбиток-вітрильник, оброслий водорослинами, перегнилий і знищений. В капітанській каюті знайшли документи „Мальбургу". Зірвалася буря і розбиток залишено на ласці хвиль. В [illegible] 1910. р. капітан згаданої барки знайшов коло Сієрра дель Туего в Пол. Америці [illegible] човно „Мальбурга". Судові акти, що торкаються випадку „Мальбурга" ще до нині не закінчені.

Бездонні глибини океанів уміють добре і заздрісно скривати в собі не одну тайну.

Ч.

ВЕСЕЛЕ.

Коли цар Петро Великий приїхав до Парижа, показали йому якогось багатого [illegible] який одягався дуже по модному і кожного дня вдягав нове убрання.

Цар покивав на те головою:

— То він мабуть дуже невдоволений зі свого кравця — сказав він — чому-ж у такім випадку не знайде собі іншого.

ПОДВІЙНА ПРИКМЕТА.

Двірська орхестра Людвика XIV. грала [illegible] ного вечору „Мізерере" Люлі. Король упав на коліна і з ним цілий двір мусів приклякнути. Після закінчення твору король звернувся до графа Грамонта:

— Як подобається вам цей твір?

— Незвичайно приємний для вуха, Ваша Величносте, але незвичайно прикрий для колін.

Жінка в дотепах.

ХТО МУДРІШИЙ?

В одному товаристві просила [illegible] вирішити, хто мудріший: мужчини чи жінки.

Шопенгауер відповів так:

— Розумніші жінки, бо вони виходять за мужчин; мужчини дурніші, бо женяться з жінками.

КАРА ЗА НЕДОТРИМАННЯ ОБІТНИЦІ

Стріндберг перебував раз у товаристві, в якому говорили багато про любов і подружжя. Одна з пань сказала таке:

— Я не знаю кари, що булаб досить строга для мужчини, що не додержав обітниці [illegible] дружжя!

На те сказав Стріндберг [illegible]

— А я знаю — [illegible] обітниці.

Опіка над українцями.

Опіка над українським народом Полісся й Волині — над старшими людьми й дітьми — йде безупинно. Йде вона в найріжноманітніших формах і розмірах. Йде руками ріжнородних чинників. І йде назагал тихо. Не кажемо, щоб зовсім без гомону, але в такій формі, що українське громадянство цих земель майже не помічає цієї опіки, а як іноді і впадає вона йому в око, то громадянство не звертає на неї особливої уваги. Мовляв, дрібнички!

А тимчасом ці дрібнички у своїй сумі дають явище того розміру, що повинноб поважно затривожити українську місцеву верхівку. І не тільки верхівку інтеліґентську, але й усі свідоміші елементи нашого села.

Вже давніше довідалися ми з польських часописів, що кільканацять тисяч українців на Поліссі перейшло на римо-католицтво, що рівнозначне зі стратою їх для українського народу. Відомо, що там у всіх школах навчання у польській мові, навіть навчання православної религії; що деннеде вже русскіе батюшки й у церкві починають вживати польської мови.

Найбільше плянову опікунчу роботу над нашою поліською дітворою веде „Мацеж Школьна" й КОП, найчастіше спільно. Подаємо деякі відомости про цю роботу серед українських дітей Полісся за польською пресою.

Отак „Дзєнь Добри" з дня 20-го лютого ц. р. (ч. 51) під голосним наголовком: „60 шкіл у вбогих поліських селах під опікою війська" пише:

„Освітня співпраця війська з „Мацеж-ою Школьн-ою" на терені Полісся розвивається дуже добре. Окремі поліські ґарнізони співпрацюють із громадянством і шкільною владою. Найкращий прояв суспільно-освітньої діяльности війська на Поліссі це опіка над вселюдними школами та матеріяльна поміч при закладанні нових шкіл.

„Сьогодні під опікою війська понад 60 вселюдних шкіл. З того числа під опікою КОП-у знаходиться 40 шкіл. Баон КОП „Сенкевіче" опікується поважним числом дітей, що сягає 4.000. Доживлює їх та, в міру можливости, помагає їм одягом і шкільним приладдям."

„Акція школи не обмежовується тереном школи, але сягає поза неї і **викає в життя села.**"

„Праця війська на Поліссі має величезне значіння з погляду державних інтересів, бо справа торкається нового молодого покоління поліщуків, які ростуть і **виховуються на добрих і корисних громадян РП.** На марґінесі треба зазначити, що акція, яку веде військо, знаходить найглибше зрозуміння серед поліського громадянства, що зуміє оцінити ці заслуги."

Звичайна річ, українське громадянство булоб дуже вдячне всім тим, що несуть матеріяльну поміч нашій убогій поліській дітворі, якби ця поміч, звязана з добре знаною нам „освітньою" працею, не мала на меті забрати нам це молоде покоління назавжди; та якби не відбирали нам змоги самим заопікуватися нашими дітьми.

Таксамо ми добре знаємо, що значить виховати нове покоління поліщуків на **„добрих громадян"**. Віцекороль Канади, відвідавши в 1936. р. одну українську оселю, так промовив до наших людей: „Будете добрими канадійцями, коли будете добрими українцями." У нас же обумовлюється це іншими словами: **„як перестанете бути українцями".**

„Дзєнь Добри" не подає, в чому виявляється „вникання в життя села", але ми з інших джерел знаємо, що власне в такій самій „освітній" праці.

Навіть поміч убогим дітям убранячками має не тільки філянтропійні мотиви. Гляньте на ч. 7—8 часопису „Пшиспособене Рольнічє", що виходить у Варшаві. На обгортці світлина: поліський хлопчик на тлі сітей, очевидно синок рибалки, у подертих полотняних штанцях, сорочці, онучах і постолах, а на голові, замість рідного поліського капелюха чи кашкета, рогативка, очевидно, подарунок опікунів.

Про подібну опіку на Волині ми знаємо з подій у районі Ланівців та в інших місцях.

Тепер приходить на Волинь ще один рід опіки — власне: опіка над волинською „загродовою шляхтою". Про цю „шляхту" тут ніхто й не чув, хоча, міркуємо, що може денеде подібні „викопалини" й зустрічаються. Зрештою, чого не може дати наша Волинь! Коли появилася летючка, що всі, які мають прізвища на: **ський, цький і ич** — це зросійщені наші сусіди, то чому вони не можуть одного гарного дня стати шляхтичами? Хоча... у Польщі подібний поділ громадян знесли й конституція не знає ніяких князів, графів і взагалі шляхтичів.

Але що це обходить наших опікунів?

„Барство (панство) то віспа" — сказав М. Горкий у своїй песі „На дні", — не сходить до смерти."

В. О.

журби місцевих українців за діти закинених сюди долею братів, як теж жертвенности арґентинських українців, що підпомагають Т-во постійно.

НОВІ ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАУК. ІНСТИТУТУ.

У. Н. І. закінчив або закінчує низку нових, часами д. цікавих видань. На днях вийде **„Кореспонденція М. Драгоманова зі „Старою Громадою"** в обрібці Г. Лазаревського. Крім того саме закінчено друк вартісної праці **д-ра Б. Крупницького п. н. „Політична діяльність П. Орлика"**, написаної на підставі нових джерельних шведських та німецьких матеріялів; проф. О. Лотоцький викінчив уже II. том своєї **„Автокефалії"**.

Комісія Шевченкознавства викінчує повне видання творів поета. Тепер друкують XV. том (переклади на чужу мову).

З ділянки літературних перекладів слід відмітити заапробовану до друку польську **„Антольогію української поезії і прози"**, виготовлену **проф. Б. Лепким.** Крім неї до Інституту зголошено ще дві антольогії української поезії у перекладі — **Лободовського і Голендра.**

Проф. **Іваннс** викінчив: **„Промисл України і Північного Кавказу"**, д-р **М. Пщепюрська „Надсянський діялект".**

Крім того до друку пішли: **„Діярій Пилипа Орлика"**, II. т. **О. І. Карашевича-Токаржевського, „Фінанси У. С. С. Р."**, **інж. Гловінського, „Ліси й лісна господарка України"**, II. т., **проф. Іваницького,** врешті збірна праця, присвячена памяті Мазепи.

На марґінесі цього багатого виказу нових вартісних книжкових позицій У. Н. І. дозволимо собі зауважити, що вправі з видавничими осягами У. Н. І. повинна йти вміла **пропаганда** тих книжок серед загалу українського суспільства, та запитати чи переважання видавництва У. Н. І. з конечности дещо схолястичними й теоретично-комбінованими працями з ділянки економіки в У. С. С. Р. не забирає місця іншим, актуальнішим, цікавішим і доступнішим ділянкам української сучасности.

КТВ.

З українського життя у Варшаві.

ШЕВЧЕНКІВСЬКА АКАДЕМІЯ.

Велитенська маса українського громадянства взяла участь у цьогорічній Шевченківській академії, влаштованій місцевим українським Центральним Комітетом, що відбулася 13. березня в репрезентаційній салі Веслярського Т-ва. Такої великої авдиторії давно вже не бачили ми на українських національних святах у Варшаві.

Програма академії була складена просто і щасливо: після реферату **проф. П. Зайцева** про поему „Гамалія", **Український Нац. хор ім. Лисенка** під дир. **Сологуба** виконав чотири відповідно дібрані твори й „Заповіт", якого вислухано у вірцевій тиші.

Звертала увагу поважна участь студентства і дітвори.

ВИКЛАД ПРОФ. Д-РА КОРДУБИ.

На засіданні історичної секції дослідницької комісії над польсько-українськими проблемами при Українському Наук. Інституті (11. ц. м.) виступив з рефератом (в українській мові) **проф. д-р Мирон Кордуба**, обговоривши тему „Становище Локетка до кандидатури Болеслава Тройденовича на володимирський престіл". Реферат українського вченого виказав багато дотепер невідомого. Досі приймали були в науці, що Тройденовича **посадив на володимирському** престолі В. Локеток. Проф. Кордубі вдалося доказати, що документи, з яких робили висновок про похід Локетка на Галичину і Волинь, цілком про істнування такого походу не свідчать, вони торкаються інших справ і часів. У дійсності Болеслава покликали галицько-волинські бояри, за згодою татарського хана Узбека.

З Т-ВА „УКРАЇНСЬКА ШКОЛА НА ЕМІГРАЦІЇ".

В суботу 12. березня ц. р. відбувся у Східному Інституті відчит **проф. Д. Дорошенка** про життя українського студентства на початку XX. ст., зорганізований Т-вом **„Українська Школа на еміграції"**. Згадане Т-во, одно з тих, що волілють правдиву, конструктивну працю, ніж блискотливі виступи назовні, заслуговує з огляду на більшу увагу краківського громадянства.

Т-во засноване у 1935 р., має тепер 120 членів, його ціль — допомагати матеріяльно у вихованні загроженої денаціоналізацією української дітвори на еміграції. Завдяки жертвенности членів, зокрема таких добродіїв Т-ва, як Митрополита Шептицького, архиеп. Олексія, У. П. Р. та інших, Т-во удержує 10 дітей сиріт у перемиській бурсі, признає спорадичні допомоги, організує вакаційні табори, тощо. Багато завдячує Т-во „Українська Школа на еміграції" жертвенности українського громадянства Галичини й Волині, що варто підкреслити як прояв

Пінії ростуть у Чорногорі(!).

А ми дотепер думали, що пінії ростуть лиш у теплих краях, напр. над Середземним Морем! Коли не вірите, то загляньте до книжечки п. **І. Ковалиська „Мандрівні дні"**, ч. І., виданої 1938. р. для української молоді накладом „Державного Видавництва шкільних книжок у Львові" за редакцією проф. **Володимира Калиновича**; там на 85. ст. пишеться велика світлина з написом: **Пінії (limby) в Чорногорі!** Очевидно, такий абсурд не міг вийти зпід пера автора цієї гарно виданої книжечки; вся вина по стороні редактора, який чейже повинен знати, що польська „limba" в нашій мові зветься кедрина (імовірно п. Кал. з лат. „pinus cembra" зробив пінію"). Таж сьогодні всі українці знають, що в наших Ґорганах Кир Андрей вже перед кількома роками утворив унікатний в Европі **кедриновий** (а не „пініевий") заповідник (у Чорногорі кедрина трапляється лиш спорадично). Моглоб видаватися, що це дрібниця; однак справа має глибший підклад. Бо п. Калинович, хоча по фаху ґерманіст, одинодинокий зпоміж учителів українців (а є між ними чейже й першорядні сили!) став попри свої численні шкільні зачяття водночас від Держ. Видавництва і перекладчиком чужих книжок, і надцензором, і надкоректором, і редактором українських шкільних книжок, і виключним знавцем української мови. Він видає німецькі підручники (оригінальні і переклади), перекладає латинські вправи на українську мову, видає для молоді офіціяльне видання „Кобзарь" та заходом Видавництва ладить саме до друку нове видання читанок А. Крушельницького, хоча проти тенденції тих читанок висловлювались поважні українські кола.

Та це не кінець! П. Кал. — як бачили ми згорі — береться вже і до ґеографічно-туристичних видавництв та навіть до **математики**, хоча не має в тім напрямі потрібного елементарного знання. І так у 1937. р. вийшов заходом і накладом Держ. Видавництва переклад п. Калиновича польського підручника аритметики і ґеометрії для VI. вселюдної кляси п. Ж. Хвалковського. Полишаю на боці термінольоґію перекладу; поминаю і те, що напр. п. Кал., ідучи невільничо за манірою варшавських учителів, пише в множенні множник на першому місці (напр. каже на ст. 30. $\frac{2}{3}$ помножити пять-ма, а пише 5 . $\frac{2}{3}$, і т. д.), хоча зі становища основ математики і льоґіки — це ніяк неоправдане. Але для ствердження нефаховости п. К. наведу лиш одну цвітку із ст. 120 п. з. „Коло і круг", де автор, чи пак перекладчик має мірити обвід і поле (передше в цілій книжці нема ані слова про коло!). Читаю і спочатку не розумію, чого п. Кал. хоче; але заглядаю до словничка українсько-польської термінольоґії на кінці книжечки і бачу, що п. Кал. польське „koło" назвав „кругом", а польський „okrąg" „колом". Значить, що коли ученик має змірити обвід кола (§. 52), то він має змірити обвід обвода; дійсно цікаве завдання! Пощо цього баламутства? Чи не ліпше лишити „коло" й „обвід", або коли конче треба „круга" (круг — горизонт, овид в астрономії), то ліпше „обвід" назвати „кругом", а „коло" лишити. Може вистане цього прикладу.

Думаю, що коли наша бідна шкільна молодь нераз з останнього стягається, щоб купити шкільну, доволі дорогу книжку і дати Держ. Видавництву добрий дохід, то не вільно їй давати в книжках невірних та неясних відомостей, а редакцію слід віддати відповідним людям. Бо редактор-педагоґ мусить тямити, що у видавництві шкільних книжок попри фінансовий бізнес обовязує ще й вищий виховний та громадянський ідеал.

Д-р Вол. Левицький.

Домагаються наглих судів у Сх. Галичині.

Польська преса пише, що зїзд польських „б. ідейних вязнів" у Львові ухвалив домагатися від уряду, щоб завів у Східній Галичині наглі суди, та „припинив таким чином вбивання найкращих синів Польщі, пускання з димом польської кривавиці та зневажування польської гідности та польських святощів". Цей самий зїзд домагається, щоб влада **розвязала українські організації** та без милосердя винищувала нелеґальні товариства і **заборонила масові українські здвиги**.

Головою цієї організації вибрали знову Яна Дурталевича.

Китайська перемога в шантунській провінції

Як подає китайська агенція, китайські війська заатакували японців, що ішли вперед у південній частині шантунської провінції. **Завзятий бій покінчився перемогою китайців**, що йдуть вперед.

На східньому фронті китайці відзискали Анші — важне місто на границі провінції Ангуей, яке японці здобули в суботу.

З японські літаки збомбардували місто Ліні, де згорів німецький костел.

З Пекіну повідомляють, що між Сунчао та цісарським каналом від двох днів ідуть завзяті бої; дотепер не перемогли ще ні одні ні другі. Китайці докладають усіх зусиль, щоби спинити похід японців на південь та змусити їх до відвороту.

НОВИЙ ЯПОНОФІЛЬСЬКИЙ УРЯД У КИТАЮ.

У Нанкіні утворено новий уряд, що буде володіти частиною середущого Китаю, яку здобули японці.

Організація французької нації на випадок війни.

Минулого вівтірка відбулась у французькій палаті послів жива дискусія над законопроєктом про організацію нації в часі війни. Палата послів ухвалила два закони, якими збільшено на 5 міліярдів кредити в Банку Франції та уповноважено уряд розписати позичку національної оборони.

—o—

НОВИНКИ.

— **Лиси**, пелеринки, кравантки з футер таксує і поручає Юліян Глушевський, Львів, вул. Капітульна 3. І. телефон 254-46. 3228

— **До всіх ВП. Лікарів-Українців**, що не надіслали ще виповненого квестіонара, розісланого в січні ц. р., звертається Генеральний Інститут Католицької Акції, Львів, вул. Новий Світ 22. з проханням надіслати його негайно, щоб можна було перевести остаточні підсумки анкети й передати їх Високопреосвященному Митрополитові. 684

— **Одна книжка більше!** — Ось гасло кожної культурної людини, кожної освітньої установи. Катальоґ дешевих книжок висилає **Книгарня Шевченка, Львів, Ринок 10.**

— **Секція Торговельної Молоді** при СУК у Львові влаштовує 27. березня ц. р. в год. 19. **Шевченківський Концерт** у малій салі Лисенка.

— **Чергові сходини** секції аплікантів при СУА. відбудуться в четвер 24. ц. м. в год. 19.15 в домівці СУА. при вул. Косцюшка ч. 5. в програмі: 1) реферат тов. Ю. Фединського про доказ зі свідків у ріжних процедурах; 2) біжучі справи. Участь обовязкова.

— **Два виклади** з історії фільософії виголосить д-р Іван Копач у Станиславові в салі „Народньої Торговлі", а саме: 1) в суботу 26. ц. м. на тему „Плятон про безсмертність душі", і 2) в неділю 27. ц. м. на тему: „Фільософія Канта". Початок в год. 19-ій.

— **Провідники в Карпатах.** Відділ польського татшанського т-ва у Станиславові уладив спеціяльний курс у Станиславові, що його скінчило 19 гуцулів. Вони будуть провідниками по Сх. Карпатах. Права та обовязки провідників управильнює окремий реґулямін, що його видав станиславівський воєвода.

— **До прикордонної смуги** зачислив волинський воєвода рівенський, здолбунівський, костопільський, сарненський і кремянецький повіти. Згідно з розпорядком воєводи виключено обєкти Банку Краєвого Господарства, Банку Рільного, Банку Польського і Кремянецького Ліцею зпід постанов розпорядку про прикордонну смугу.

— **Для лікування рака** повстане у Польщі небавом кілька окремих шпиталів; при університетських клініках основуватимуть заведення для боротьби з раком.

— **Новий захист у Буркуті** будує відділ польського татшанського т-ва в Косові тому, що дотеперішній захист на Буркуті не може приміщувати всіх туристів. До нового захисту буде допливати вода з мінерального джерела в Буркуті так, що туристи зможуть її не тільки пити, але й купатися в ній. Крім того згадане т-во будує захист для туристів на горі Мунчел недалеко Космача.

— **Пожежі.** У древітні ем. учительки С. Лівчак у Рокшичах вибухла пожежа, яка знищила два господарські будинки. Страти були на 1000 зол. Імовірно причиною пожежі було те, що служниця покинула у древітні не зовсім згашене вугілля. — Маланка Серафин із Гумалівки, пов. Броди, підпалила будинок [illegible] Клаковича. Пожежа перекинулася ще й на інші два будинки і спричинила шкоди на [illegible] зол. Палійку арештували і відставили до арештів городського суду в Бродах. Виявилося, що вона умово недужа.

— **Жорстока пімста.** Бориславський робітник Станислав Кондрацький покинув без засобів прожитку 40-літню Францішку Подолянку, з якою жив кільканацять літ у конкубінаті. Щоб пімститися на Кондрацькім, Подолянка кинула його 9-літнього сестрінка Казимира Бедру до глибокої ями з водою, опісля сама туди скочила: обоє згинули. — Перед двома роками Марія Мрочковська втопила у тій самій ямі 8-літню Ірину Яремківну, сестру свого невірного нареченого.

— **Наркоман просився до вязниці.** 55-літній Антін Скура попросив тарнівського прокуратора, щоби дозволив йому негайно відсидіти кількамісячну вязницю, на яку його засудили з припиненням, бо на волі він не може оборонитись перед алькоголем і наркотиками, які його руйнують. Прокуратор відмовив, тоді Скура вибив шиби у прокуратурі і так пішов за решітку. Вчора він помер у вязниці. Перед смертю висловив бажання, щоби з його грошей, зложених у депозиті, заплатити прокуратурі відшкодування за шиби.

— **Зі суду.** Люблинський окружний суд засудив Володислава Кнайдровського на досмертну вязницю і Станиславу Ґонсьоровську на досмертну вязницю за вбивство дочки Ґонсьоровської [illegible]. Перед судом у Сосновці ставали [illegible]

купували на кредит ріжні цінні предмети і опісля продавали їх не платячи рат.

— **Башту з XV. віку** відкопали підчас консерваційних робіт на Замковій Горі у Вильні. По обох боках башти знайшли охоронний мур. Це вже третя відкопана башта з XV. віку. Підчас земних робіт при вул. Копаніца знайшли теж передісторичні памятки.

— **Копальня срібла — за тисячу золотих.** Двох обманців Казимир Марковський та Ян Банцерський вимантили від кількох осіб більшу суму гроша, яким продали затоплену копальню срібла в околицях Олькуша. Обманці вичитали десь історію давної копальні срібла, якої вже давно не експльоатують та яку залила вода річки Баби і від кількох фінансістів зібрали більші грошеві суми на експльоатацію копальні. Обманці оповідали легковірним фінансістам, що річка змінила своє русло і тому з малими грошевими засобами можна приступити до експльоатації. Зібравши гроші, пропали без сліду. Щойно тепер удалося поліції попасти на слід обманців та їх арештувати.

— **Краєва хроніка.** Коломийський суд розглядав справу двох гімназистів, обвинувачених у тому, що вломилися до совгарського буфету „Селянка" та вкрали ріжного краму вартости 26 зол. Оба ті гімназисти перед поліцією призналися до влому, тепер у суді випиралися всього, тому їх увільнили. — У Городенці скажений пес покусав 17. ц. м. кілька осіб. — У Рудках кіт Нухіма Геніга сказився і покусав його жінку, дочку, 60-літню Міріям Кон і ще кілька осіб.

— **Святотаства в гарнізоновім костелі** в Іновроцлаві допустились невідомі богохульники, які закралися до костела і підняли кивот. Все промовляє за тим, що богохульники вломилися до костела лише тому, щоб його спрофанувати. Ведуть енергійне слідство.

— **Мегальоманія... і лизунство.** Орган комісаріяту оборони „Красная Звезда" у Москві ствердже, що в совітських школах і військовій академії дуже зле вчать історії. Згаданий орган накликує, щоб для шкіл зладили в найближчому часі програму навчання історії. Старшини червоної армії — пише „Красная Звезда" — повинні знати прізвища таких полководців, як Олександер Македонський, Ганнібаль, Суворов, Ворошилов і Сталін.

— **Коробку мух** дістав перед двома днями англійський премієр Чемберлен у 70-ліття своїх уродин. Прем. Чемберлен є завзятим рибаловцем і тому приятелі надіслали йому коробку з мухами, щоби премієр міг ловити з успіхом риби на Середземному Морі.

— **Пімста залюбленого інжиніра.** Перед кількома днями інж. Константин Капеску в Букарешті ввійшов до помешкання гарної панночки, що мешкала в тім самім домі, де й він, облив її бензиною і підпалив. На несамовитий крик нещасливої дівчини збіглися сусіди і вгасили вогонь. Її відвезли в безнадійному стані до шпиталю. Інж. Капеску арештувала поліція. Слідство виявило, що Капеску облив нещасну дівчину бензиною тому, що вона не звертала уваги на його залицяння.

— **Мандрівна гора знищила два села.** На схід від Нішу в Югославії, недалеко сіл Малошітти і Перутини запримітили від кількох днів, що збіччя гори обсувається і що ціла гора рухається. Влада негайно виселила мешканців загрожених сіл. Перед кількома днями ворушна гора просто ціла „перевернулася". Маси землі знищили до тла оба села.

— **Теплярняне джерело на Мадярщині.** По довголітніх розшуках удалося на Мадярщині знайти цього року теплі джерела. Здогади вчених геольогів потвердилися і вони знайшли на глибині 200 м. тепле джерело, яке за 1 мінуту доставляє 3.000 літрів води. Вода з джерела, що витрискує догори має 76 ст. Ц. Джерело буде мати велике лікувальне значіння.

— **Арештували Габсбурга у Відні.** У Відні арештували і посадили в охоронним арешті 64-літнього архикнязя Йосифа Фердинанда, сина архикнязя Фердинанда Тосканського. Своє рішення мотивує влада тим, що архикнязь висловлювався зневажливо про націонал-соціялістів, що викликало велике схвилювання серед громадянства.

— **Ріжні вісти.** Раковський відбуватиме свою кару двацятилітньої вязниці на Сахаліні. — Віденський часопис „Ноє Фрає Пресе" приступив до синдикату расистівської преси. Головного редактора Степана фон Мілера звільнили. — В Австрії заборонили фільму Жана Ренуара „Марселеза". — Голяндський уряд призначив більшу суму на озброєння всіх своїх торговельних кораблів. — Данська королівська пара, яка виїхала на Рівєру, задержалася по дорозі в Парижі. В Парижі відвідали вони президента Лєбрена, який теж віддав їм візиту.

— **У вчорашньому** (63) числі „Діла" у примітці до статті „Нової Зорі" п. н. „Напад на редакцію" видруковано помилково „рискуємо" замісць „дискутуємо".

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": „КАФЕ МЕТРОПОЛЬ".

Американська комедія пера відомого паризького комедієписця Жака Деваля, автора популярного „Товаріща". Завязка дотепна. Власник великої париської каварні „Метрополь" його один наївний банковий касієр, помиль" має майже міліоновий довг; гроші дав повіривши, що колинебудь дістане їх назад. Власник каварні шукає ратунку у грі бакара. Коли він поставив за одним разом пів міліона і виграв, виявляється, що його партнер — гарний, елегантний молодець був іще кілька днів тому міліонером, а тепер уже не має ні цента. Виставивши чек своєму вірителеві, він стоїть перед загрозою вязниці. Його віритель, хитрий підприємець, каже йому грати ролю молодого російського князя перед одною родиною американських міліонерів і то з метою зєднати собі серце молодої пребагатої дівчини. Всі перипетії такого пляну придумані дотепно. Головні ролі грають: А. Менжу, Тирон Павер і Льорета Юнг.

Дописи.

ПЕРЕМИШЛЬ.

Жіноча повітова анкета відбулася в пятницю 4. ц. м. заходом філії „Союзу Українок" при участи понад 100 представниць кружків. Анкету відкрила голова філії п. Е. Затикова і вказувала ціль анкети. Цікавий є цінний для нашого селянського жіноцтва реферат про годівлю домашнього дробу виголосила п. Л. Бобеляко ва. З черги п. О. Гошка говорила про шиття; П. Стасів говорила про українську народню ношу. Вкінці п. М. Околотова обговорила актуальні справи філії „С. У.", головно фінансові справи. По рефератах відбулась оживлена дискусія, місцями за горяча.

Ще про бібліотекарський курс, що відбувся заходами філії Т-ва „Просвіта" при участи філії „Союзу Українок" в днях 24—26. м. м. В дописі про цей курс, поміщеному в „Ділі" ч. 41 не згадано, що між прелегентами була: п. Л. Бобелякова, яка викладала як переводити засідання Виділу, загальні збори і ширші сходини та проф. Ів. Гонтарський, який подав коротекий нарис української літератури.

З викладової салі. Заходом Виділів Учительської Громади і філії Т-ва Наукових Викладів ім. П. Могили виголосила п. Яр. Мандюкова дня 6. ц. м. в салі Української Бесіди черговий виклад на тему „Емансипація та її вплив на жінію". Виклад на цю дуже актуальну тему викликав живе зацікавлення. По викладі відбулась річева дискусія. Одночасно в салі оо. Василіян відбулась за ініціятивою Промбанку дрібно-спілдчостева анкета. Виклад про дрібну спілдчість виголосив п. Цімура Р. зі Львова.

Загальні Збори С.У.К. і Пр. відбулися в неділю 6. ц. м. у власній домівці при участи делегата мгра Кабарівського зі Львова і 62-ох членів. Звіти з діяльности Виділу сухі, переплітані нарікннями, що українське купецтво Перемишля ще мало цікавиться життям Т-ва і не приходить на сходини. Філія обіймає повищо 120 членів. Філія приняла організатора купецтва та заструкірувало засвування української гурттівні в Перемишлі, якої відсутність українське купецтво сильно відчуває. По звітах відбулась оживлена дискусія, що тревала більш між 3 години. Дискутанти закидали цілкомія, чому звіти Виділу надто канцелярійні і не віддзеркалюють життя та потреб українського купецтва. З дискусії присутні довідались, що перша українська безпідсоткова каса повстала в дійсности за ініціятивою перемиського українського купецтва. Майже годину дискутували над приняттям в члени філії кореспондента Пром-Банку Полутрашка Романа. До нового Виділу ввійшли: голова Марко Петро, члени: інж. Малий Степан, Борис Евген, Заболоцький Павло, інж. Галик Василь, Бечека В. та Гоцький Володимир. Вкінці у внесках і запитах видвигнено справу українських вивісок, організації купецької молоді.

Опікун українського селянства. Від деякого часу крутиться по Перемишлі тип, якого риси і будова носа та вимова зраджують його приналежність до вибраного народу. Цей тип розносить кожного тижня з понеділок або якийсь інший день по крамницях і кіосках примірники „Селянські Вісти", що виходить у Ковелі, очевидно за большевицькі гроші. Річ ясна, що такої газети українські книгарні не могли виставляти на продаж, бо „Селянськими Вістями" ніхто не цікавився, крім одного жидика, мабуть кольпортера „С. В.", який зайшов перед кільками днями до книгарні. Там заявили йому, що такої газети нема. По двох днях зайшов до книгарні кольпортер „С. В." і заявив, що витягне консеквенції з поведінки книгарні, мовляв, селянство питається за „С. В.", і книгарня не хоче продавати. Єдина рада викинути такого вілатинця за обшивку, якщо знову прийде за „Селянськими Вістями". Н-к.

—o—

Спорт.

КОМУНІКАТ РУХАНКОВОЇ СЕКЦІЇ СОКОЛА-БАТЬКА

Програма красних приладових першенств в руханні С-Б. вул. Руська ч. 20.

Пятниця 25. ц. м. год. 18: Отворення змагань і тризмаги посестер у ступнях: початковому, нижчому й середньому та девятизмаг посестер вищого ступня.

Субота 26. ц. м. год. 17: Тризмаги побратимів у ступнях початковому, нижчому й середньому та змагання побратимів вищого ступня у вільноручно-доліжкових вправах довільного укладу.

Неділя 27. ц. м. год. 15: Двайцятизмаг побратимів вищого ступня. Закінчення в год. 21.

Обмежена скількість місць на салі. Вступ за програмами.

Руханкова Секція Сокола-Батька.

ВЕСНЯНИЙ БІГ НАВПРОСТЕЦЬ.

В неділю 27. ц. м. уладжує С. Т. „Україна" біг навпростець на трасі 3000 м. за першенство українського Львова. Цей біг заповідається дуже цікаво з уваги на сподіване велике число учасників (членів Зорі, Степу, Лугу, України й ін.).

Старт і мета в год. 10. рано на грищі Сокола-Батька. Зголошення до бігу приймає Секретаріят України кожного дня в год. 7—9 веч. (Л. Сапіги 49, I.

СПОРТОВІ НОВИНКИ.

Виділ Філії КЛК Львів пригадує своїм членам, що загальні збори Філії відбудуться в суботу 26. ц. м. в год. 17.30. Всі члени повинні конче прийти.

На метч із Домбом (в суботу 26. ц. м., виступить Україна у своїм найкращім складі з Петровим у нападі та зі Сереготою в обороні. Початок метчу заповіджений на год. 4. попол. на грищі Погоні.

Перший метч Степу відбудеться в неділю на грищі РКС-у в год. 12.30 вполудне. Противником Степу буде Б-клясова Графіка.

Зоря — П. К. С. Товариські змагання цих дружин відбудуться в неділю 27. ц. м. на грищі Цитаделі в год. 10. передпол. Змагання заповідаються цікаво, бо Поліційний Клюб Спортовий є одним з найнебезпечніших суперників Зорі, в розгривках за вхід до Б-кляси.

Ситуація у східній групі закарпатської дивізії уложилася по минулонедільних метчах так: на першім місці далі стоїть КАЦ-Кошиці з 8 грами, 15 здобутими пунктами і відн. воріт 24:5. Друге місце займає Русь, яка має стільки само гор і має 12 здобутих пунктів та відн. воріт 33:16. Третій є ЧСК (Кошиці), що має також 8 гор, 12 здобутих пунктів і в. в. 36:18. Інші клюби не загрожують уже чоловій трійці. Останнє місце займає УНЦ-Ужгород.

В чеській Державній Лізі веде Спарта 17 гор. 29 п. і 55:22 в. в. Друге місце займає Братіслава з 21 пунктами і третє Кладно, що здобуло стільки пунктів. Славія опинилася аж на пятому місці за Жиденицями. Останні два місця займають: СК Пльзень і Наход, що мають по 12 пунктів.

Австрійські грачі у складі проти Англії. 14. квітня відбудеться в Берліні міжнародній футбольний метч між Німеччиною та Англією. Як повідомляють із Берліна в німецькій репрезентації виступають уже австрійські грачі, хоч ще не знати котрі.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Харитя Кононенко: НА ГРЯДКАХ. Поса на 2 дії. Бібліотека „Сільського Господаря", ч. 148. Львів 1938. Стор. 24, 16°.

Михайло Таранько: ЗВІРЯЧІ ПРИГОДИ. Збірка веселих віршів. Діточа Бібліотека, кн. 208. Накл. Видавництва „Світ Дитини". Львів 1938. Стор. 64, 16°.

Захар Топеліус: ОПОВІДАННЯ І ПЕРЕКАЗИ. Збірка. Діточа Бібліотека, кн. 209. Накл. Вид. „Світ Дитини". Львів 1938. Стор. 64, 16°.

Омелян Квіт: ХЛОПЧИК ІЗ НАЗАРЕТУ. Легенда. „Моя книжечка", ч. 3. Накл. „Нашого Приятеля". — Львів 1938. Стор. 30. 16°.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр:

Четвер 24. III. год. 7.30 „В перфумерії“, Пятниця 25. III. год. 7.30 „В перфумерії“.

Театр Рімнородностей:

Четвер 24. III. год. 7.30 „Ми були молоді“ (для молоді недозволене).

Пятниця 25. III. год. 7.30 „Ми були молоді“ (для молоді недозволено).

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича

СИНЕВІДСЬКО ВИЖНЕ:
24. III. Орленя.
25. III. Ширена.
26. III. Циганський барон.
27. III. Лісова пісня.

БОЛЕХІВ:
28. III. Орфей у пеклі.
29. III. Під кураторою.
30. III. Орленя.
31. III. Процес Мері Деган.
1. IV. Лісова пісня.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ПІДГАЙЦІ:
24. III. Подружжій метч.
25. III. Мазепа.
26. III. Гетьман Полуботок.

Управа Театру прийме до хору добру сопраністку, альтів і тенорів. Зголошення присилати враз з світлинами до театру.

КІНА.

АПОЛЬО: „Буря й“ екзот. фільма.
АТЛЯНТИК: „Жінки над пропастю“.
БАЛТИК: „Їх сто, вона одна“.
ВАНДА: „Камелієва дама“ і „Продавець трактора“.
ҐРАЖИНА: „Косцюшко під Рацлавицями“.
ЕВРОПА: „Хлопці з Тиролю“.
КАСІНО: „Пірати“.
КОПЕРНИК: „Шеф розвідки“ з Конрадом Файдтом.
МАРУСЕНЬКА: „Шуварів роман“, кольорова гротеска та найновіший тижневик.
МЕТРО: „Забута симфонія“. „Клявали в лазурі“.
МІРАЖ: „Чарівні очі“ (Марта Еґерт) і комедія з Еді Канторем.
МУЗА: „Моя панна-мама“.
ПАКС: „Вірна ріка“.
ПАЛЯС: „Кафе Метрополь“.
РАЙ: „Обожана“ з Мартою Еґерт.
РІЯЛЬТО: „Палкі серця“.
СВІТ: „Одна на мільйон“. „Голос серця“
СТИЛЕВНЯ: „Звеcтована“ і ревія.
ТОН: „Стрілець із Бенгалі“, „Боротьба за золоті поля“.
УТІХА: „Променні загадки“ і ревія.
ХИМЕРА: „За кулісами слави“.

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(вл. Марійська 5).
„Вальсугана та Дольоміти“.

ФОТОПЛЯСТІКОН „Світовид“ (Пасаж Гавсмана ч. 7):
„Росія та Сибір“.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 24. березня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авдиція; 11.15 „Опера“ муз. порадник для дітей; 11.40 Форт. твори; 12.03 Полудневе авд.; 13.50 Фантазії, пл.; 15.00 Фрагм. із пов. І. Лявя „Коровар у Галичині“, Музика з пл.; 15.30 Господарські вістки; 15.45 Гутірка музика з молоддю; 16.15 Концерт сольов. форт., вокал.; 16.50 20.00 Актуальна гутірка; 17.00 Про шлеський інститут; 17.15 Менше відомі увертури. 17.50 18.30 Спорт; 18.10 Бібліотека мама; 18.20 Молодь перед мікрофоном: Весняна казка; 18.40 Листи та програми; 18.55 Програма на завтра; 19.00 Театр Уяви: „Образ“; 19.40 Дівочий хор; 20.10 Розр. музика, орх., спів; 21.45 Літер. нарис; 22.00 Концерт любителів давньої музики; 22.50 Ост. вістки; 23.00—23.30 Із співпрового альбума.

Пятниця, 25. березня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авдиція; 11.15 Для шкіл: „Авиація із Зеленого Горбка“; 11.40 Марші і симф. вальси, пл.; 12.03 Полудн. авдиція; 13.45 Сусп. гутірка; 13.50 Мендельсон: Гебриди, увертура з пл.; 14.00 Муз. авд. для дітей у вик. дугої орх.; 14.30 Легка музика з пл.; 15.00 Фрагм. із пов. І. Лявя „Коровар у Галичині“, Музика з пл.; 15.30 Біжучі вістки з міста та провінції; 15.30 Господарські вістки; 1.45 Стократне око, авд. для старших дітей; 16.00 Гутірка з хорами; 16.15 Концерт орх. мандоліністів; 16.50 19.35 20.55 Актуальна гутірка; 17.00 Школа в Устилузі; 17.15 Мельодії Греції, муз.-літер. авд.; 17.50 Огляд видань; 18.00 Сніговий комунікат; 18.10 Туристичний інформатор; 18.15 Респігі „Римські пінії“, пл.; 18.35 Сильветки мислителів; 18.50 Спорт; 18.55 Програма на завтра; 19.00 Концерт рел. музики у вик. хору; 19.15 „Пан Гельдгаб“ ком. Ол. Фредра; 20.30 „Веселі часи в Києві“ фантазія з пл.; 20.45 Веч. дневник; 21.00 Веселий коктейл, орх., форт., спів, 22.15 Форт. ресітал Едити Лїхт Аксенфельд; 22.50 Ост. вістки; 23.00—23.30 Мельодії зі звуковиків, пл.

Субота, 26. березня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авд.; 11.15 Для шкіл: Співаймо пісеньки; 11.40 Гумпердинк. Фрагм. з оп. „Іоась і Гануся“ пл.; 12.03 Полудн. авд.; 13.45 Концерт бажань; 15.20 Радіотехн. актуалії; 15.30 Господарські вістки; 15.45 Театр Уяви для дітей „27. березня 1794“; 16.15 Квартеток мініятури; 16.50 18.35 19.50 Актуальна гутірка; 17.00 Пані на Бервальді, шлеський лицар-опришок; 17.15 Форт. ресітал Франсін де Гаген; 17.50 Наша програма; 18.00 18.50 Спорт; 18.10 Суспільна гутірка; 18.15 Шотляндська нар. музика, пл.; 18.30 Актуальна гутірка; 18.55 Програма на завтра; 19.00 Для дітей: „Битва під Грунвальдом“; Вечір старих пісеньок; 20.00 „Чортівський вершник“ оперетка Е. Кальмана; у перерві коло год. 20.45 Веч. дневник, Актуальна гутірка; 21.55 Школа поетів, скеч; 22.05 При ватрані, легка муз. авд., спів, гітара; 22.50 Ост. вістки; 23.00—23.30 Ритмики з оперетон, пл.; у перерві в год. 23.10 Діяльог Щеклас й Тоньця.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Четвер, 24. березня 1938.

БЕРЛІН 19.45 Веч. гомін, 20.00 21.00 Вечір танку; БІЛГОРОД 20.00 Нар. пісні; БУДАПЕШТ 18.35 19.00 Циг. музика; ВЕЖА АЙФЛЯ 21.30 22.00 23.00 „Зоря“ оп. Шабрієра; ВІДЕНЬ 15.15 Казки, оповідання, перекази. 17.20 Форт., 18.05 Для молоді: Пісні, музика, рецитації, 21.00 Віол. ресітал Евр. Майнарді, 21.50 Вес. мельодії; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Камер. музика. 18.00 Соната на скр. і форт. Р. Штравса; КОШИЦІ 13.30 14.00 18.45 Вістки, 18.00 А. Добрянський: Відчит, Д-р В. Бірчак: „Гіпохондер“, Закорд. огляд; ЛІОН 21.30 22.00 23.00 24.00 „Нірнберські співці“ оп. Р. Вагнера; МІЛЯНО 17.15 Вок. концерт, 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Севільський цирульник“ оп. Россіні; ПРАГА 16.10 Орх. концерт, 20.25 21.00 „Турандот“ оп. Вебера; РАДІО ПАРІ 18.00 Театр Уяви, 21.15 Пісні; РИМ 17.15 Спів, 20.30 Розр. музика, 21.00 Комедія, 21.30 22.00 Солісти: Арріґо Серато скрипка, Р. Джіосі форт.; ФЛЬОРЕНТІЯ 20.30 21.00 22.00 „Циганське кохання“ оп. Легара.

Пятниця, 25. березня 1938.

БЕРЛІН 18.00 Розр. музика, 20.00 Фінська музика; БІЛГОРОД 20.00 Нар. пісні; БУДАПЕШТ 12.30 Оп. орх., 18.00 Циг. музика. 20.00 21.00 22.00 Оперетка; ВІДЕНЬ 15.15 Форт. соната г-моль Шопена. 17.20 Камер. концерт, 19.40 20.00 Нар. пісеньки та мельодії з усього світа, 20.20 21.00 22.00 „Мушулюс“ ком. А. Райнера, 22.20 23.00 Сучасна музика, Працьформахер соопран; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Дитячі пісні, 18.00 Смич. квартет. 20.00 Концерт, саксофон, скр.; КОШИЦІ 14.00 18.45 Вістки, 18.00 М. Русинко: „Пісеньки й мельодіями по Підк. Русі“; МІЛЯНО 17.15 Давні танки, 19.30 Розр. музика. 21.00 22.00 Симф. концерт, ПРАГА 16.40 Квартет ц-дур Танєєва, 20.15 21.00 „Пелеас і Мелісанда“ оп. Дебюсі; РАДІО ПАРІ 18.00 Камер. музика. 21.15 Пісні, 21.30 22.00 23.00 Театр Уяви; РИМ 17.00 Концерт квартету, 21.00 22.00 „Вдовиця“ оп. Легара; РИГА 18.30 19.00 20.00 „Манон Леско“ оп. Пуччіні; СОФІЯ 18.00 Популярна музика. 19.15 Опе; СТОКГОЛЬМ 18.00 Симф. концерт, 21.00 Скандинавська музика.

Субота, 26. березня 1938.

БЕРЛІН 15.30 Оповідання та пісні, 16.00 Вес. пополудне, 22.30 Легка й танц. музика; БІЛГОРОД 21.00 Нар. пісні; БРЕСЛЯВ 20.00 21.00 „Татяна“ оп. Гранса; БУДАПЕШТ 18.30 Циг. музика, 17.00 Форт., 20.45 21.00 Твори Ів. і Йос. Штравса; ВІДЕНЬ 15.15 Концерт цитристів, 18.20 Камер. музика, 19.25 20.00 21.00 „Жайворонок“ оп. Легара, 21.40 22.00 Пісня та красна: Твори Дебюсія, М. Шуберт сопр. Райнештравх форт.; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР Тріо на скр., арфу та форт.; КОШИЦІ 14.00 18.50 Вістки, 18.00 Концерт орх.; МІЛЯНО 17.15 Концерт хору, 21.00 Комедія, опісля розр. музика, 22.20 Концерт смичк. орх., форт.; ПРАГА 14.00 Нім. авд. Веселий тиждень 22.35 Джез; РАДІО ПАРІ 18.00 Для дітей, 18.20 Для наймолодших, 19.00 Солісти, 21.15 Пісні, 21.30 22.00 Театр Уяви, 22.10 Кабарет, 23.05 Симф. музика; РИМ 17.15 Спів, скрипка, 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 24.00 „І кватро рустеґі“ оп. Вольф Феррарія; СОФІЯ 18.00 Популярн. музика, **19.05 Авд. у честь Тараса Шевченка**, 20.00 Вечір сонат у вик. братів Владігерових.

БІРЖА.

Львів 23 березня 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельґи бельг. 89·47 88·00, Доляри американські 5.28·50, 5.27·00 Доляри канад. 5.28·50—5.26·00 Фльорени гол. 294·34—292·60, Франки фр. 16·32—15·82, Франки швайцарські 121·95—121·15, Фунти анґл. 26·41—26·25, Гульдени данц. 100·25—99·75, Корони ч. 16·70—15·80 Кор. дан. 117·85—117·00 Кор. норв. 132·68—131·70. Корони шв. 136·09—135·10. Ліри італ. 21·60—21·00, Марки фінлянд. 11·68—11·25, Марки нім. 102·00 — 97·00 Шилінги австр. 89·00—84·00, Тель Авів 26·20—25·95, Марки нім. срібні 110·00 — 105·00

Акції.

Банк Польський 112·50 Цукор. 35·50 Вугіль 30·50, 30·00, Ліпьпол 65·50. Можеїв 14·25, Островець 54·75, Стараховичі 38·25, 37·75, Габербуш 45·00.

Папери

4 і пів проц. внутр. 65·75, 65·50, 3 інв 1 ем. 83·00 серія 91·50. 3 пож. інв. 2 ем 83·00 серія 90·50. 5. конверс. 71·00 прем. дол. 40·25, 4 консол. 66·75

Тенденція слабша.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, 23 березня 1938 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	3·45 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак.	3·50 зол.
молоко	18—19 сот.
(яйця копа)	2·85—2·90 зол.

Попит на масло й яйця слабий, на молоко вдержаний.

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ

Т-ДЯ. Ні про Тебе, ні від Тебе. Мали записати обє. Дуже їм сталено. Ц. 1-1

КУПНО - ПРОДАЖ

ХМЕЛЕВІ ПЛЯНТАЦІЇ! Чеські граци оказійно продає Рейчнер, Легіонів 37. 546 5-7

ФОРТЕПІЯНИ — ПІЯНІНА вживані, відновлені як нові, поручає дешево Ганак, Львів, Пілсудського 21. 523 9-10

ДЕРЕВЦЯ овочеві, до прикрас, шепленi бози — продає Секція Садівничо-Городнича при М. Т. Р. Львів, Коперника 20, 1 п. 606 5-5

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

КВАЛІФІКОВАНІ прасовачки (-чів), хемічної праці прийме Пральня „Отелло“, Мартина 15. 657 1-1

РІЖНІ

ФРАНЦІШОК ГЛЯСГАЛЬ — упр. технік-дентист тепер Львів, Пасаж Гавсмана 7. 375 17-30

КОВДРИ вовняні пухові найдешевше вироби Романова, Гродзіцьких 4 (побіч Ринку) 520а 5-7

ТРИВКУ ондуляцію парою, отарвлю високому, арт. фарбування волосся, поручає єдиний жіночий спеціяліст Костюшка 1. 657 1-1

НОВА ХРИСТІЯНСЬКА ШВАЛЬНЯ приймає всілякі білля мужеське, жіноче, постелеве, охоронні плащі, помади, шляфроки та дитяче білля Конашевського 3. 656 1-4

ШАФГАВЗЕН, ЛЬОНЖІН, ЗЕНІТ, ОМЕГА, ДОКСА та ін. годинники найпевніше направить фірма П. Карпинець, Домініканська 7. Купує золото, срібло.

ПЕЧАТКИ, монограми, **ТАБЛИЦІ**, виконує найдешевше перше та єдине українське ритівниче заведення **ВОЛОДИМИР ЯРОШ**, Львів, ул. Сенкевича ч. 3. 502 5-6

ТІСТЕЧКАРНЯ Фелікс Міхотек вже перенесена до льокалю Ринок 24 (в подвірю) тел. 264-59 і поручає свої знамениті вироби. Купую також помаранчеву шкірку. 589 5-6

ЗА 1 ЗОЛ. переробляє капелюхи жіночі, мужеські, за **2 зол.** прасує мужескі убрання, чищує, направляє гардеробу жіночу і мужеську. Коперника 26 (в подвірю) 395 16-20

ОГОЛОШЕННЯ.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10